

Redactor: Elena Marinescu

Coperta: Mona Velciov

CAPITOLUL 1

Traducerea a fost făcută după originalul în limba bulgară: Arhimandrit Serafim Alexiev, „Molitvata na sv. Efrem Sirin v svetlinata na svetooteceskoto npravou-cenie — Tărpenieto”, Editura „Sf. Apostol și Evanghelist Luca”, Sofia, 2003.

Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Deosebirea dintre răbdarea lumească și cea creștină

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României

i
SERAFIM ALEXIEV, arhimandrit
Răbdarea : tâlcuire la rugăciunea Sfântului
Efrem Șirul / arhimandrit Serafim Alexiev ;
trad. din lb. bulgară de Gheorghiță Ciocioi. -
București: Editura Sophia, 2007 ISBN
978-973-7623-75-1

I. Ciocioi, Gheorghiță (trad.)

Răbdarea este o mare virtute numai dacă e unită cu smerita cugetare. Ea aduce biruință și prăznuire în sufletele celor ce cred în Hristos, printr-o bucurie pașnică. *Noi fericim pe cei ce au răbdat* (Iac. 5,11), pentru că ne dăm seama de măreția acestei nevoițe.

Există două feluri de răbdare: unul este cel obișnuit, omenesc, nedesăvârșit după manifestările și motivele răbdării, și îl vom numi **lumesc**. Iar celălalt este desăvârșita răbdare, amintită prin neobișnuitele semne ale îndelungii răbdări dumnezeiești. Aceasta este **răbdarea creștinească**. Ea începe acolo unde sfârșește obișnuita răbdare. Izvoarele ei sunt în nesecatul har dumnezeiesc, dăruit din abundență celor smeriți.

Care răbdare a avut-o în vedere Sfântul Efrem Şirul, atunci când ne învaţă să ne rugăm în acest chip: „**Iar duhul răbdării dă-mi-1 mie, Doamne!**”? în mod cert, nu răbdarea ome-nească, cu nedesăvârşirile ei, ci acea răbdare care îşi are temelia în Dumnezeu — harică, fără prihană, desăvârşită răbdare —, pentru că aceasta ne conduce către mântuirea cea veşnică. Aceasta este răbdarea despre care Hristos spune: *Prin răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre!* (Luca 21,19) Aceasta este răbdarea în numele lui. Dumnezeu, răbdarea creştinului, fcare doreşte să dezrădăcineze din sine păcatele contrare ei: supărarea, mânia, răzbunarea, răuta-tea, osândirea şi altele. Aceasta este răbdarea care se arată cu putere între răutăţile dinlumea aceasta şi care biruie şi păcatul, şi pe diavol cu ajutorul Atotputernicului Dumnezeu. Pentru dobândirea unei asemenea răbdări, merită ca omul să se roage şi să se ostenească.

Necunoscătorii credinţei creştine au cunoştinţă, de asemenea, despre răbdare şi o practică, preţuind-o foar-

te mult. Dar cât de săracă şi nedesă-vârşită este aceasta, şi atât după în-demnuri cât şi după realizarea ei, în comparaţie cu răbdarea despre care ne învaţă Hristos! Iată şi ilustrări în acest sens:

Mulţi oameni necredincioşi au intrat în conflict cu cunoscuţii lor ori cu unii vecini răi, şi au suportat din partea acestora anumite pagube, ori au suferit din partea lor dintr-un motiv oarecare, arătând până la o vreme către aceştia răbdare. Însă pentru ce ? Pentru că se tem că acei oameni pot să le producă şi mai mari neazuri. Motivul răbdării lor ţine de un interes pământesc: fuga de probleme şi mai mari. Prin asemenea egoiste imbolduri, răbdarea nu are o valoare morală deosebită, chiar dacă este mai bună decât violenţa, nerăbdarea şi răzbunarea.

Unii rabdă diferite vrăjmăşii, ca să treacă în ochii lumii drept oameni virtuoşi. Aşa a fost răbdarea stoicilor în antichitate. Cu multă voinţă, ei se exersau în răbdare până la o asemenea treaptă, încât puteau să rabde liniştiţi toate nenorocirile survenite.

Răbdarea lor era întemeiată pe o fină și ascunsă mândrie. Însă tocmai din pricina acestei mândrii, au pierdut calitatea adevăratei virtuți.

Se povestește despre filosoful Epic-tet că era rob la un stăpân foarte mâ-nids, care îl bătea deseori. Epictet suferea din pricina unui picior bolnav și și-a prevenit stăpânul că, dacă îl va lovi peste acel picior, i-1 va rupe. Într-o zi, înfuriindu-se, stăpânul a început din nou să-l bată, și de data aceasta chiar peste piciorul bolnav, astfel încât a reușit, într-adevăr, să i-1 rupă. Epictet a simțit o mare durere, însă cu sânge rece s-I adresat stăpânului său: „Doar te-am prevenit că, dacă mă lovești peste acest picior, îl vei rupe! Iată, mi l-ai rupt, într-adevăr!”

Amintind această întâmplare în-tr-una din cărțile sale polemice împotriva creștinilor, scriitorul păgân antic Celsius} adept al stoicismului și dușman al credinței creștine, întreabă: „Gând a spus Hristos al vostru asemenea admirabile cuvinte ?” Iar un dascăl creștin i-a răspuns: „Atunci când îl munciau, Mântuitorul nostru

Iisus Hristos a tăcut! Iar aceasta este și mai admirabil!”

Au existat și există și astăzi oameni care rabdă jigniri, deoarece, în trufia lor, socotesc ca fiind înjositor să se coboare până la nivelul acelor care și-au îngăduit să-i insulte. Așa s-a întâmplat cu un filosof păgân. Acesta mergea cu ucenicul său pe străzile Atenei și a fost insultat pe neașteptate de către un om fără educație. Ucenicul ardea de indignare pentru că învățătorul lui fusese insultat în acest fel. Însă filosoful și-a continuat netulburat drumul său. Ucenicul s-a mirat de această netulburare și l-a întrebat cum se explică aceasta. Filosoful i-a răspuns: „Dacă tu mergi liniștit pe cale, și o oarecare vită te atinge cu povara ce o poartă în spate, te vei simți jignit ?”

Cu asemenea trufașe „virtuți” îi educă uneori cei mai buni filosofi pe ucenicii lor. Însă învățăturile lor despre virtute nu conduceau oamenii la desăvârșirea morală. Numai Domnul nostru Iisus Hristos ne învață despre adevărata virtute a răbdării, întemeiată nu pe egoism, nu pe

mândrie, nu pe disprețuirea aproapelui, ci pe smerenie. Pentru Mântuitorul nu există oameni care să fie trecuți cu vederea. Și cei mai de jos dintre aceștia sunt *cei prea mici frați* ai lui Hristos. (Mat. 25, 40) Pentru aceștia Dumnezeu-Omul Și-a vărsat scump sângele Său (Rom. 14,15).

Răbdarea luminează își are începutul în egoism și se încheie prin deșartă slavă luminează. Ea este clădită pe mândrie. Strălucirea ei mincinoasă se stinge pe neașteptate atunci când se descoperă înrudirea acesteia cu întunecata trufie și cu disprețul arogant față de aproapele nostru.

Învățătura Domnului nostru Iisus Hristos despre răbdare se întemeiază pe propria Sa pildă. Iar marea Sa pildă trimite spre răbdarea care își are începutul nu în mândrie, ci în smerenie, mi în egoism, ci în jertfa de sine; se întemeiază nu pe disprețuirea aproapelui, ci pe dragostea sinceră către acesta. Răbdarea creștinească este o **calitate proprie dumnezeirii**, pentru că urmează Făcătorului, despre Care s-a

spus că este *îndelung-răbdător și Mult-milostiv* (Ps. 102,8).

Sfântul Ioan Scărarul deosebește trei chipuri de monahi virtuoși care, în același timp, răbdau grele scârbe. Ei acționau în chipuri diferite, însă toți erau neprihăniți. Unul tăcea cuprins de teamă. Altul se bucura întru sine că i s-a dat prilej să rabde ceva, însă în același timp se întrista pentru cel care îi prilejuise supărarea. Al treilea, cugetând la pieirea celui ce-l scârbise, vărsa pentru acesta lacrimi fierbinți. „Acesta a fost pentru mine un prilej — spune Sfântul Ioan Scărarul — ca să văd manifestarea celor trei virtuți: frica de Dumnezeu, nădejdea în răsplată și dragostea.”

Iată cu ce mărețe virtuți este legată răbdarea creștină: cu **credința** în Dumnezeu, cu **nădejdea** în El și cu **dragostea**, care îl cuprinde atât pe Făcător, cât și făpturile. Aceasta înseamnă că răbdarea creștină crește pe ogorul Evangheliei Noului Testament, unde sunt țesute aceste trei virtuți (I Cor. 13,13).

După Sfântul Ioan Gură de Aur, „răbdarea creștinească se arată arunci

când în noi au prins rădăcini adânci dogmele credinței". Cu alte cuvinte, noi nu putem să răbdăm smeriți diferite ofense, dificultăți, dureri, pagube și necazuri cu smerenie creștinească, dacă nu suntem convinși că Dumnezeu există, dacă nu credem că Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel întrupat, a răbdat pentru noi pătimire și moarte pe cruce, ca să ne răscumpere din păcat, blestem și moarte, și dacă nu am priceput că Sfântul Duh ne dă dumnezeiescul har, cu al cărui ajutor putem să răbdăm și cele mai mari necazuri în viață. Credința naște răbdarea creștinească.

Privirea adevăratului creștin trebuie să fie îndreptată către răsplata viitoare și către viața veșnică, unde Dumnezeu va da fiecăruia *după faptele lui*. (Apbc 2,23) Acolo pe aceia care au răbdat îi așteaptă o răsplată deosebită. Nădejdea în acea răsplată însufleștește pe nevoitorii întru răbdare. Însă desăvârșita răbdare este cu neputință de obținut fără dragoste către Dumnezeu și către oameni. Această dragoste, numită *legătura desăvârșirii* (Col. 3,14), e mai înaltă și decât

credința, și decât nădejdea. Ea depășește credința acelor care, ca robi, se ostenesc spre mântuire. Ea trece peste granițele nădejzii, însuflețindu-i pe aceia care slujesc lui Dumnezeu asemenea simbriașilor. Ea se desăvârșește cu dumnezeiasca înfiere care, fără să aștepte plata, primește de la Iubitorul Părinte ceresc împărăția lui Dumnezeu nu ca răsplată, ci ca moștenire, după cuvintele Sfântului Apostol Pa vel: *Nu mai ești rob, ci fiu, iar de ești fiu, ești și moștenitor al lui Dumnezeu prin Iisus Hristos* (Gal. 4, 7; asemenea Mat. 25,34).

Cel ce ne îndeamnă către mândra răbdare lumească este mândrul satana. El se teme de puterea mântuitoare a răbdării creștinești și urmărește să o înlocuiască cu o prefăcută „virtute”, care este o răbdare plină de mândrie. Este adevărat că cel mai adesea el îndeamnă oamenii către nerăbdare, căci din ea adună cele mai mari izbânzi: cearta între cei apropiați, aprinderea focului urii între aceștia, ațâțarea către răzbunare și altele. Însă el poate să învețe și spre răbdare, atunci când este vorba de oamenii

care prețuiesc virtutea și doresc să se fălească cu ea. În asemenea cazuri, prin manifestarea părutei virtuți a răbdării lipsite de har, el abate oamenii de la năzuința de a atinge adevărata răbdare. Urmarea pentru el ar fi de nesuportat, pentru că aceasta îl doboară. Iar prin răbdarea cea lipsită de har, în cele din urmă el iese plin de biruință. Păruta poleială a răbdării lumești ametește cu mulțumirea de sine deșartele suflete și ele sunt pregătite să se dedea uneori la mari „nevoințe”, ca să pătrundă și mai adânc în plăcutele valuri ale pierzătoarei slav[^] deșarte.

Stihia diavolului este mândria. Împlinatorii plini de mândrie ai răbdării sunt, totodată, nevoitori și slujitori ai satanei. Răbdarea le e dușman acestora, însă ei rabdă și se admiră pentru comportarea lor „măreață”, rămânând orbi la caracterul ei păcătos, ascuns sub mantia fascinantei „bunei înrudiri” exterioare. Răbdarea lor este ieftină și ușor atinge „virtutea”.

Nu astfel se întâmplă și cu nevoitorii creștini pe calea răbdării. Pentru aceștia nu există realizări lesnicioase,

ci o luptă cumplită — luptă cu întunecatele puteri diavolești (Efes. 6,12), și o războire până la sânge (Evr. 12, 4) cu propriile patimi păcătoase. Ei nu își dau seama de realizările lor, nu își contemplă virtuțile, ci în permanență încearcă o sinceră nemulțumire de sine, la care contribuie însuși Dumnezeu, Care îngăduie împrejurări schimbătoare și umilitoare în viața lor, ca să aibă motive permanente de smerire de sine. Astfel ei rămân orbi la virtutea lor și atenți la păcătoșenia lor. Sub aripa smereniei, cresc și se dezvoltă neluând seama la ei înșiși. Astfel, lor, prin lupte și ispite, le înflorește marea virtute — smerita răbdare, inspirată de înalta pildă a lui Hristos. Lor le este legată aceasta de credință, de aceea este trainică; le este întărită de nădejde, pentru aceasta este biruitoare; este însuflețită de dragoste, de aceea este mântuitoare.

Sfinții nevoitori —
chipuri și învățători ai
adevăratei răbdări

Sfinții Părinți, acei foarte deosebiți și plini de har psihologi ai vieții duhovnicești, care cunosc mișcările cele mai fine ale satanei, au înțeles cel mai bine profunzimea nevoinei creștinești a răbdării. Ei au dat cele mai precise definiții, ca prin acestea să se urmeze cel mai drept drum pentru dobândirea ei.

Sfântul Ioan Scărarul, întemein-du-se pe faptul că răbdarea răutăților în viață este destul de dureroasă, însă naște mare roadă pentru mântuire, spune: „Răbdarea este o durere puternică a sufletului, care sub nici-un pretext nu se neliniștește, și nevoile nu pot să-1 facă să șovăie. Cel răbdător este piedică neclintită, care și prin propriile sale înfrângeri obține

victoria. Răbdarea este starea așteptării de fiecare zi a scârbelor. Răbdarea este permanenta retezare a oricărui cuvânt al îndreptăririi de sine și este luarea-aminte asupra noastră înșine. Cel ce se nevoiește pentru dobândirea ei încearcă nevoia nu atât de hrană, cât de reținere întru răbdare, căci prin aceasta el va primi cununa. .. Omul răbdător a murit încă mai înainte de a muri... Răbdarea se naște din nădejde și din plâns. Cel ce nu are aceste două virtuți, acesta este rob al grijii de multe".

Absolut necesară fiecărui creștin pentru înaintuirea sa, răbdarea e cu atât mai de trebuință monahilor. Sfântul Ioan Scărarul dă minunate pilde despre aceasta, cum prin răbdare sfinții nevoitori au primit iertarea păcatelor lor și au înaintat în virtute.

Un monah temător de Dumnezeu, ca să-și răscumpere păcatele, a lăsat pe buniul și blândul său stareț și a mers într-o altă mănăstire, unde de biina voie s-a avântat în focul mai multor scârbe printre frați necunoscuți. În prima noapte după venirea sa în noul loc, monahul s-a văzut în

vis cercetat de oarecare fioroși și neînduplecați judecători, care îl forțau să plătească o sumă mare, ca să se slobozească de datoria lui. Monahul a înțeles că în acea mănăstire trebuia să-și plătească păcatele lui. Trei ani a petrecut aici în ascultare fără cârteală și în răbdarea multor scârbe. Atunci a văzut în al doilea vis ca a plătit a zecea parte din datoria sa. Și și-a spus: „Cât de mult mi-a mai rămas de plătit! Trebuie, prin urmare, să rabd încă și mai mult!" Frații acelei mănăstiri se arătau cu răutate către el și îl puneau la cele mai grele ascultări, iar el pe toate le împlinea cu conștiinciozitate. Așa au trecut încă 30 de ani. Și iată, într-o noapte, acest om plin de răbdare a văzut că aceiași strașnici judecători i-au dat un zapis, prin care îl slobozeau de întreaga datorie. Bucuros, el s-a trezit și a mulțumit lui Dumnezeu. Astfel, prin răbdarea lui bărbătească, el a rupt înscrisul cu păcatele sale.

Mulți plăcuți ai lui Dumnezeu mărturisesc că, de-a lungul anilor în care au ars în flăcările multor lipsuri, de ei nu s-a atins patima desfrânării.

Preacuviosul Avachir a petrecut 70 de ani în grele ispitiri din partea fraților mănăstirii. Când a murit, acesta le-a spus: „Mulțumesc, mulțumesc lui Dumnezeu și vouă, pentru că voi m-ați încercat pentru mântuirea mea sufletească; eu am petrecut acești 70 de ani fără să fiu ispitit de demoni \” Sfântul Ioan Scărarul mărturisește despre virtuosul și încărunțitul în ne-voințe arhidiacon Macedonie, că, din pricina unei oarecare mici învinuiri, el a fost certat de egumen cu îndepărtarea de la slujba diaconiei pentru 40 de zije. Macedonie trebuia să fie

în tot aâest timp printre ultimii frați ai mănăstirii și chiar mai jos decât noii începători întru ale ascultării. După ispășirea canonului, petrecut în umilință și răbdare, certarea a fost luată dei la el. Dar chiar în ultima zi Macedonie 1-a rugat pe egumen să-i prelungească canonul, spunând că el a greșit și cu alt neiertat păcat. Egumenul s-a învoit, deși nu a crezut cuvintelor lui, pentru că el cunoștea curăția și dreptatea acestuia. Însă ca să-i dea puțința de a se nevoi în răbdare, 1-a pus din nou la pedeapsă.

Era umilitor să privești cum preacinstitul arhidiacon stătea la urmă, după ultimii ascultători din obște, cum se pocăia înaintea tuturor și cerea de la toți să se roage pentru el... în cele din urmă el a mărturisit Sfântului Ioan Scărarul pentru ce a alergat spre o asemenea umilire: „Niciodată, mai înainte — a mărturisit — nu am încercat întru mine o asemenea tămăduire de patima desfrânării și niciodată nu am simțit atâta dulceață din partea luminii dumnezeiești, ca atunci”.

Fericit este cu adevărat acela care, fiind în fiecare zi muștrat și înjosit pentru Dumnezeu, el însuși se silește să poarte acestea cu răbdare! El se va număra cu mucenicii și va grăi cu îndrăzneală cu îngerii. Fericit este acel monah care socotește că i-a folosit fiecare muștrare și umilire! Astfel va sta la dreapta lui Hristos Cel răstignit. Cine însă refuză muștrarea dreaptă ori nedreaptă, acesta își refuză propria mântuire. Însă cel ce primește această muștrare, cu durere și fără durere, el va primi îndată iertarea căderilor sale în păcat”.

Sfinții nevoitori, conduși de setea de a se ucenici întru cele ale răbdării, au căutat și au ales pentru sine cele mai grele nevoințe și le-au purtat fără cârteală până la sfârșitul vieții lor.

Se spune despre un arhieru din secolul al VI-lea că și-a lăsat scaunul său de episcop și s-a făcut zidar, ca să câștige virtutea smereniei și a mântuitoarei răbdări. Supraveghetorul muncitorilor, pe nume Efrem, un foarte înțelept, mult luminat și evlavios creștin, a văzut o dată în vis pe episcop dormind și, deasupra lui, un stâlp de foc Tidicându-se până la cer. El s-a mirat de ce ar putea să însemne aceasta și a chemat în sine pe episcop, care era socotit un simplu zilier, și l-a întrebat:

— De unde ești și cum te numești ?

— Sunt unul dintre locuitorii săraci ai acestui oraș și, pentru că nu am mijloace de trai, mă hrănesc din truda mâinilor mele.

Efrem și-a dat seama că aici se ascunde vreo taină și l-a întrebat:

— Crede-mă că nu te voi lăsa slobod până ce nu vei spune adevărul despre tine!

— Făgăduiește-mi — i-a spus lucrătorul — ca, atâta vreme cât trăiesc, ni mănui să nu spui nimic despre mine !

— Făgăduiesc! — a spus Efrem.

— Sunt episcop — i-a dezvăluit taina sa lucrătorul —, însă pentru Dumnezeu am lăsat înaltul cin și am venit în acest oraș, unde nimeni nu mă cunoaște, ca să mă nevoiesc cu grea trudă... iar tu — și-a continuat vorba sa Sfințitul Episcop — îndată vei fi ridicat la chemarea apostolească în acest oraș.

Nu după multă vreme, după cuvintele prorocești, Efrem, într-adevăr, a fost ales episcop al acelei cetăți. El a proslăvit pe Dumnezeu, Care are . mulți robi ai Săi ascunși, bineplăcând Lui, necunoscuți de nimeni.

Foarte pilduitoare pentru noi, cărtorii creștini ai veacului al XX-lea, este minunata pildă a Sfântului Pafnutie, despre care povestește Sfântul Ioan Casian. A devenit cunoscut pentru marea sa sfințenie încă de tânăr monah. Preacuviosul Pafnutie a pricinuit prin aceasta zavistia unor oarecare frați. Și iată, unul dintre aceștia, împins de satana, a vrut să-l facă

de rușine. Pe când toți monahii se adunaseră în biserica lui Dumnezeu la rugăciune, acesta a mers în taină la chilia lui Pafnutie și a ascuns acolo una din cărțile sale și îndată s-a plâns egumenului că unul dintre frați i-a furat cartea sa. Egumenul, Avva Isi-dor, s-a minunat și a spus: „Niciodată până acum la schit nu s-a mai întâmplat una ca asta!" Monahul za-vistuiitor 1-a rugat: „Îngăduie ca, împreună cu doi frați, să cercetăm chiliile !" Egumenul s-a învoit. După ce au căutat în mai multe chilii și nu au găsit cartea, au venit și în chilia părintelui Pafnutie. Și iată: lucrul pierdut s-a aflat acolo. Au adus cartea la egumen, în biserică. Vestea i-a surprins pe toți, venind pe neașteptate. Iar Pafnutie, deși nevinovat, a hotărât să nu se îndreptățească, pentru că Dumnezeu a slobozit asupra lui o asemenea încercare ca să-l întărească în smerenie și în răbdare. În fața tuturor, el i-a spus egumenului: „Am greșit! Așază-mi canon!" Egumenul i-a dat următorul canon: ca timp de trei săptămâni să fie înstrăinat de obștea fraților și să meargă la biserică,

să cadă în genunchi în fața tuturor și să spună: „Iertați-mă, am păcătuit!" După ce au trecut trei săptămâni, Pafnutie a fost iertat și chemat în obște. Însă Dumnezeu nu a lăsat pe cel clevețitor nepedepsit. Cuprins de un diavol cumplit, el, împotriva voii sale, mărturisea înaintea tuturor că l-a clevețit pe nevinovatul Pafnutie. Monahii au început să se roage pentru nefericitul îndrăcit, însă nici chiar rugăciunile marelui Isidor nu au fost de ajutor. Atunci egumenul i-a spus lui Pafnutie: „Roagă-te pentru el! Pentru că el te-a clevețit pe tine, numai prin tine va putea să se tămăduiască". Pafnutie cel fără de răutate s-a rugat, și monahul cel cuprins de diavoli îndată a primit vindecarea. Astfel, din rău, Dumnezeu scoate mare bine prin răbdare.

După Sfântul Ioan Scărarul, adevăratul răbdător nu este acela care, cu blândețe, primește să fie muștrat de omul apropiat și iubit, ci acela care întotdeauna primește cu răbdare disprețul și reaua comportare ale tuturor. El sfătuiește: „Bea cu osârdie paharul umilinței, ca pe o apă vie

adusă ție de oricine ar fi, căci acesta este pentru tine leac, care te curățește de pofta desfrânată! Atunci se va po-gorî în sufletul tău adâncă curăție, și dumnezeiasca lumină nu se va stinge în inima ta".

Sfântul Ioan Scărarul întărește că „nimic nu face sufletul mai neroditor decât nerăbdarea". El lămurește că oamenii nu sunt asemănători, ci acționează diferit cu cei ce le pricinuiesc lor scârbă: unii se mânie, alții se războiesc cu sine ca să-și păzească echilibrul sufletesc, iar cea de-a treia categorie aduce pentru toate mulțumire. **Culmea răbdării creștinești este de a netbucura chiar și în pătimirile noastre.**

CAPITOLUL 3

Răbdarea creștinilor de odinioară și răbdarea noastră

In zilele noastre, răbdarea creștinească este o virtute rară, pentru că din ce în ce mai puțin se întâlnesc în viață adevărata credință în Dumnezeu, însuflețitoa-rea nădejde în Dumnezeu și dragostea fierbinte către Dumnezeu. În vechime însă nu a fost așa. Creștinii de atunci trăiau în această lume, însă nu pentru ea, ci pentru cea viitoare. În drumul lor către lumea viitoare, ei se înarmau cu răbdare. Întru răbdare se uceniceau toți creștinii încă din cea mai fragedă copilărie. Mamele înțelepte îi educă întru răbdare pe pruncii lor. Înțelepții păstori propo-văduiau răbdarea fiilor lor duhovnicești. Înțelepții stareți îi învățau răbdarea pe tinerii monahi. Să rabzi —

acesta era unul dintre cele mai importante semne că ești creștin.

În viața Sfintei Preacuvioase Mu-cenițe Fevronia citim că, în vremea prigoanei, au fost prinse, printre alți creștini, o mamă și fiica ei de 12 ani, pe nume Eutropia. Înaintea ochilor mamei, fetița urma să fie ucisă cu săgeți. Judecătorul pregătise totul. Ostașii care urmau să o ucidă au înconjurat-o pe nevinovata fetiță și au întins arcurile. Judecătorul le-a poruncit însă ca să-i dezlege picioarele și mâinile micuței prizoniere. El vroia să o înfricoșeze astfel și fetița să o ia la fîgă. Însă, în aceeași clipă, mama ei i-a spus: „Stai, copila mea ! Nu fugi !” Și Eutropia a rămas ținută în locul său, fără să facă o mișcare. Sub o ploaie de săgeți, a fost ucisă. Trupul său a căzut la pământ, iar sufletul i-a zburat în cereștile locașuri. O așalminunată ascultare și neobișnuită răbdare a arătat ea.

Ce mamă în zilele noastre își va sfătui copilul să moară pentru Hris-tos ? Ea mai degrabă ar suporta să îl vadă căzut în noroiul păcatului decât să-și piardă viața pământească. Mai

sunt și părinți care spun despre fiii și fiicele lor, observându-le comportarea ușuratică: „Eh, sunt tineri! Lasă-i să trăiască ! Numai să fie vii și sănătoși !” Astfel crescuți, ori mai degrabă rămași astfel fără nicio educație, tinerii nu aud nimic despre Dumnezeu, despre viața veșnică, despre înfricoșata judecată a lui Dumnezeu și despre responsabilitățile în fața propriilor lor conștiințe. Astfel de copii se deprind să trăiască numai pentru satisfacția lor. Datoria, jertfa, îndurarea greutății, răbdarea — acestea sunt pentru ei noțiuni necunoscute. De aceea, atunci când se căsătoresc, ne-deprinși cu greutatea, cu datoriile, cu crucea vieții și neputând să rabde alte caractere, ei încă după prima lună de viață în comun, imediat după nuntă, încep să se gândească la despărțire și se despart, fugind de nevo-înța răbdării. Ei caută slobozirea de îndatoriri și satisfacția distracțiilor. Răbdarea este un coșmar pentru ei.

Sunt și oameni care, deși cunosc bine înalta vrednicie a răbdării, nu au puterea interioară să o întemeieze întru sine, pentru că nu sunt în legă-

tură cu Puterea puterilor — cu Dumnezeu. Ei încearcă să rabde, însă nu ajung nicăieri. Și, dându-și seama de neputința lor, în loc să caute ajutor în credință, se leapădă total de orice dorință a desăvârșirii de sine, constatând că aceasta este un lucru foarte greu. Și, pentru că iubirea de sine nu le îngăduie să accepte că au capitulat, că au fost învinși, ei încep cu viclenie să cârtească, cum că viața ar fi mult prea neînfloritoare și apatică dacă se arată răbdare în orice lucru, că fără răbdare ar fi mai interesantă, și altele. Privitor la acest aspect să luăm aminte la iijrmătoarea istorisire:

Un'om oarecare și-a cumpărat o bardă de la un fierar, însă a dorit ca ea să lucească peste tot, asemenea unei lame. Fierarul s-a arătat gata să-i dea luciu, cu o condiție: clientul său să se învoiască să învârtă de roata tocilei. Omul'ja început să învârtă, iar fierarul apăsa .cu toate puterile sale pe suprafața întinsă a bardei de pe tocilă. Aceasta făcea învârtirea foarte obositoare. Din timp în timp, clientul lăsa roata; ca să vadă până unde au ajuns cu lucrul. Dar, spre dezamăgirea sa,

constata că înaintau foarte încet. în cele din urmă, sleit de puteri, s-a arătat dispus să-și ia barda așa cum era, fără să o mai facă strălucitoare.

— Mai repede ! 1-a îndemnat însă fierarul. Continuă să învârti! Puțin câte puțin, o vom face să strălucească. Căci acum e numai pete !

— E adevărat—a admis cumpărătorul —, însă chiar îmi place mai mult cu pete!

Și și-a luat barda și a plecat.

Astfel și mulți creștini, în zilele noastre, izbindu-se de greutățile virtuții răbdării, încetează să o mai exerseze și, fără sfială, mărturisesc că „barda polizată cu pete le place mai mult”.

Ca să ne arate cât de mult se îngrijeau creștinii de odinioară să se desăvârșească în răbdare și, prin aceasta, să-și mântuiască sufletele, Sfântul Ioan Casian ne povestește următoarea întâmplare:

O creștină bogată din Alexandria a mers la renumitul arhiepiscop, Sfântul Atanasie cel Mare, și l-a rugat să-i aleagă dintre femeile sărace care trăiau în azilul bisericii pe una căreia

ar putea ea să-i slujească cu răbdare pentru Hristos și pentru mântuirea sufletului ei.

Arhiepiscopul a rânduit să i se trimită cea mai bună. Aceasta era o văduvă cu bună cuviință și comportare morală, fiind simplă și având un caracter liniștit. La orice serviciu ori atenție care i se făcea, ea răspundea respectuoasă și cu recunoștință. Văzând aceasta, creștina cea bogată a mers din nou la Sfântul Atanasie și i-a spus:

— Nu m-ați înțeles bine, Preasfinția Voastră ! Eu am cerut să am în casa mea o astfel de văduvă căreia să-i slujesc spre folosul sufletului meu. Iar aceasta e așa de bună, încât cu ea nu pot să mă nevoiesc întru răbdare. Nu vreau ca ea să-mi slujească mie, ci eu să-i slujesc ei!

Atunci Sfântul Atanasie a rânduit să i se trimită cea mai rea, cea mai mânioasă și cea mai răutăcioasă dintre toate. Binefăcătoarea a primit-o și a început să-i slujească imediat cu și mai multă osârdie decât primei. În locul recunoștinței, primea însă de la cea mânioasă — casnică de acum—nu-

mai mâhniri și nrecunoștința. Jignirile se manifestau nu doar prin cuvinte rele și înjurături grele, ci ajungeau câteodată până acolo, că cea primită în casă ridica chiar și mâna ca s-o lovească pe binefăcătoarea sa, învinuind-o că a primit-o în casă ca s-o chinuie, că la azil îi fusese mult mai bine și altele. Iar bogata creștină arăta îndoită smerenie și răbdare și suporta răutatea nemulțumitoarei femei, nu cu mânie împotrivoitoare, ci cu smerenie de bunăvoie, smerindu-i violența prin blândețea sa pașnică. Ea a ajuns în acest mod la o așa de mare desăvârșire în virtutea răbdării, încât toți se minunau și mulți o luau drept pildă. Iată o adevărată comportare creștinească, care îi arată pe mânioșii noștri potrivnici ca învățători întru ale virtuții!

Dacă în familiile noastre de astăzi ar fi mai multă răbdare, divorțurile nu ar mai fi atât de dese. Dacă copiii ar fi crescuți întru răbdare, ei nu ar ajunge niște egoiști îndărătnici. Dacă în cămine cei mai mulți ar da dovadă de o comportare plină de răbdare, ar fi îndepărtate multe certuri. Dacă în-

tre oamenii care locuiesc la bloc ar fi mai multă răbdare, ar fi mai puține certuri, ură, dezbinări, care ajung adeseori până la tribunal și la crude răzbunări.

Aici trebuie să spunem că unii dintre creștini dovedesc o astfel de răbdare, care e mai degrabă păcat decât virtute. Aceasta este „răbdarea” acelor care, ofensați, nu întorc, într-adevăr, ofensa, însă tac plini de îndârjire și, posomorâți, privesc într-o parte, simțindu-se adânc jigniți și, chiar dacă nu se răzbună, nici nu doresc, să ierte. Răbdarea bineplăcută lui Dișmnezeu se cunoaște după roadele ei, care sunt: pacea sufletească, rugăciunea pentru vrăjmași, învinovățirea de sine, smerenia, iertarea desăvârșită, blândețea și dragostea. Asemenea acesteia, răbdarea neevla-vioasă se cunoaște după roade. Acestea sînt: dispoziția posomorâtă, nemulțumirea, revolta interioară, pomenirea de rău, osândirea aproapelui, înverșunarea, mânia, disprețul și ura.

Cel ce rabdă cu adevărat este smerit și, când este lovit pe un obraz, el îl

întoarce și pe celălalt (Mat. 5, 39). O astfel de comportare aproape întotdeauna dă bune rezultate într-un mod neașteptat. Întoarcerea celui alt obraz poate fi înțeleasă nu numai *ad litteram*, ci și în mod metaforic. Cine întoarce vrăjmașului și celălalt obraz, în înțelesul literei, poate să se simtă minunat, văzând pe potrivnicul său luptându-se fără puteri. Așteptând o reacție mâniașă, dușmanul se miră atunci când întâlnește o blândețe neașteptată. Aceasta îl dezarmează imediat. Devine brusc încurcat și așa de uimit, că se rușinează de cruzimea sa și se vede nevoit să-și ceară iertare. Multe sunt cazurile în care răbdarea cu blândețe a jignirilor 1-a transformat pe dușman în prieten.

Nu mai puțin ziditor este și înțelesul figurat al pericopei evanghelice, pe care marele stareț Ambrozie de la Optina îl tâlcuiește astfel: „Când ești jignit, niciodată nu întreba: Pentru ce ? Cum așa ?” în Scriptură nu sunt astfel de întrebări. Dimpotrivă, acolo se spune: *Iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt* (Mat. 5, 39). Practic, este incomod să se ducă

palma pe partea dreaptă. Pentru aceasta, pedeapsa trebuie să se înțeleagă astfel: când cineva te clevetește ori te jignește cu ceva **fără** să ai **vreo vină**, aceasta înseamnă că te lovește **peste obrazul drept**. Atunci nu cârți, ci suportă lovitura cu răbdare, ca prin aceasta să întorci și obrazul stâng, adică să-ți aduci aminte de faptele tale nedrepte. Căci dacă acum s-ar putea să fii nevinovat, mai înainte de aceasta ai greșit mult. Așa te vei convinge că-ți meriți pedeapsa.

Mare este folosul smeririi de sine fie prin răbdarea dreaptă, fie prin cea nedreaptă a batjocoririlor! Acela care pentru Dumnezeu rabdă obidurile va primi iertarea păcatelor sale. *Cel ce bea batjocura cum ar bea apa* (Iov 34, 7) își va potoli astfel setea de răscumpărare a nelegiuirilor sale trecute. Prin băutura amară a batjocoririlor, el își va uda lăstarul răbdării. Astfel, apele vrăjmașului îl vor înviora și-1 vor face să dea rod.

, Pentru creștinul înțelept, totul e folositor *și lucrează spre bine* (Rom. 8, 28). Fericirea îl învață la recunoștință către Dumnezeu, iar nefericirea, la

răbdare. Recunoștința și răbdarea însă trebuie să meargă mână în mână, pentru a se întări reciproc și a nu se prefăce din virtuți în vicii. Pentru că recunoștința către Dumnezeu este virtute de suprafață, dacă este strigată numai la primirea binelui și nu este însoțită de dușmănie care să o pună la încercare. Ea poate să se schimbe în mulțumire de sine și să se desăvârșească în mândrie. Iar răbdarea fără recunoștință este nemântuitoare, pentru că poate să rodească în cruzime și să apună în întunericul deznădejdiei. Iată de ce trebuie să mulțumim (I Tesal. 5, 18) cu bunătațe Domnului-Proniator pentru toate — și pentru bine, și pentru rău — și să răbdăm pentru Domnul nu numai batjocoririle meritate, ci și pe cele nemeritate. Dacă omul se deprinde să-I mulțumească lui Dumnezeu pentru toate, nu numai pentru fericire, ci și pentru nefericire, atunci răbdarea lui va radia strălucire harică și se va prefăce pentru el din nevoință amară într-un izvor dulce de bucurie. Un astfel de creștin va înțelege cuvintele Sfântului Apostol Iacov: *Mare bucurie*

să socotiți, frații mei, când cădeți în felurite ispite, știind că încercarea credinței voastre lucrează **răbdarea**; iar răbdarea să-și aibă **lucrul ei desăvârșit**, ca să fiți desăvârșiți și întregi, nelipsiți fiind de nimic! (Iac. 1, 2-4). Ce răbdare îl conduce pe creștin către o astfel de desăvârșire ? — Numai **răbdarea plină de mulțumire** ! O astfel de răbdare înseamnă a înălța cinste și recunoștință lui Dumnezeu pentru că a trimis încercare pentru îndreptarea noastră. În schimbul unei asemenea răbdări, omul primește bucuria desăvârșirii. Răbdarea cu recunoștință prefăce creștinul într-un mucenic netrecut prin sânge și îi aduce iertarea desăvârșită a lui Dumnezeu.

Răbdarea pedepselor meritate e cu putință omului care are conștiința trează. Însă a răbda nedrept și chiar mulțumind, aceasta este cu neputință fără ajutorul lui Dumnezeu. Ea este cea mai mare și cea mai bineplăcută recunoștință adusă lui Dumnezeu, după cuvintele Sfântului Apostol Petru, care scrie: *Căci aceasta este plăcut lui Dumnezeu: să sufere cineva întristări pe nedrept cu gândul la El.*

Căci ce laudă este dacă, pentru greșală, primiți bătaie întru răbdare ? Iar dacă, pentru binele făcut, veți pătimi și veți răbda, aceasta este plăcut lui Dumnezeu (I Petru 2,19-20). Căci e mai bine, dacă așa este voia lui Dumnezeu, să pătimiți făcând cele bune, decât făcând cele rele (I Petru 3,17).

Amintind cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Căci aveți nevoie de răbdare, ca făcând voia lui Dumnezeu să dobândiți făgăduința* (Evr. 10, 36), Sfântul Varsanufie cel Mare spune: „Ne-voieste-te ca să dobândești recunoștința către Dumnezeu întru toate, și puterea Celui Prea Înalt te va umbri, și atunci îți vei afla odihnă!”

Creștinul simte că, prin răbdarea sa, el îl face pe Dumnezeu să Se mi-lostivească spre sine. Domnul îngăduie oamenilor să ne acuze, pentru a putea El să ne îndreptățească; îngăduie să fim batjocoriți, pentru ca El să poată să ne laude. Oare nu pentru aceasta Sfântul Apostol Pavel ne învață să ne bucurăm și în scârbele noastre, *bineștiind că suferința aduce răbdare, și răbdarea, încercare, și încercarea, nădejde ? Iar nădejdea nu rușinea-*

•

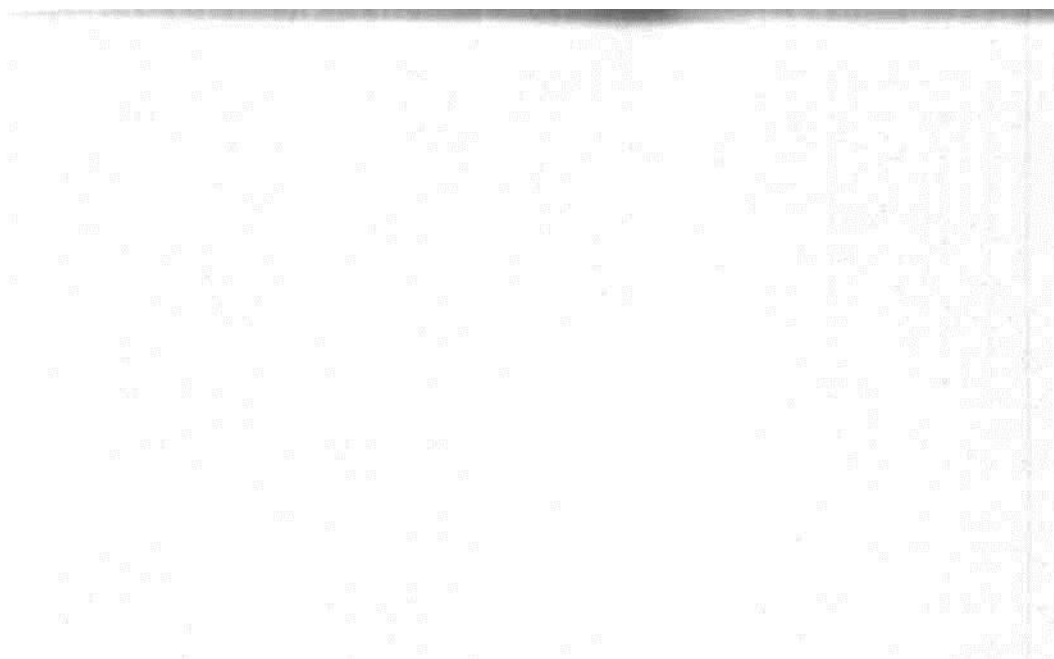
ză, pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt Cel dăruit nouă (Rom. 5,3-5).

După Sfântul Varsanufie, noi ne-am îndepărtat de Dumnezeu din pricina nerăbdării noastre, care se datorează plăcerii de sine și împuținării credinței. Iată ce fel de răbdare poruncește el creștinilor: „Să primim bătăile ca și când cineva ne-ar face un bine, hulele ca și când cineva ne-ar proslăvi, chinurile ca și când cineva ne-ar aduce cinste, și manierile asupra noastră ca și când cineva ne-șff sluji". O astfel de desăvârșită creștinească răbdare și o astfel de ne-răutate întru răbdare se cer de la noi, cei ce credem în Hristos. Și pentru că aceasta este de neatins de către om, el trebuie să se roage fierbinte lui Dumnezeu ca să i-o dăruiască, neuitând să arate el însuși sârguință întru răbdare.

CAPITOLUL 4

Dușmanii răbdării

Răbdarea creștinească are doi vrăjmași: patimile din noi și diavolii din afara noastră. În prim **plan** stau **patimile din noi**. Între ele trebuie să indicăm mai cu seamă iritarea, supărarea, mândria, iubirea de sine, mânia, furia, ura și alte neputințe omenești înrudite cu acestea. Le avem noi înlăuntrul nostru ? Nu le avem! — se gândesc mulți. Aproape toți ne amăgim pe noi înșine când facem singuri evaluarea. Pentru că nu ne cunoaștem îndeajuns, de obicei devenim îngăduitori. Ne socotim pe noi ca fiind sensibili și răbdători, ca amabili și săritori, ca milostivi și compătitori. Putem fi și, într-adevăr, suntem astfel, în condiții normale. Dar dacă se schimbă relațiile dintre noi, dacă

suntem jigniți, batjocoriți și nedreptățiți, dintr-odată ne schimbăm. Nebănuite patimi izbucnesc în noi, în urma cărora dăm în clocot, ne supărăm și amabilitatea noastră se evaporă brusc.

Cine ne scoate de pe făgașul amabilității ? Cine ne face nerăbdători ? Oamenii răi din jurul nostru ? Comportările lipsite de recunoștință față de noi ? Caracterele nedesăvârșite din jurul nostru ? Ori grelele împrejurări ale vieții ? Nu! Nouă ne place să căutăm îndreptățirea nerăbdării noastre în toate acestea și în multe altele ase-mănătoare cu aceste pricini din afară. par ce fel de răbdare este aceea care nu se irită dacă nu există factori iritanți ? Aceasta este o răbdare înșelătoare. Adevărata stare virtuoasă a celqr răbdători se manifestă la nă-pustirea vrăjmășiilor, și nu atunci când totul în jur este liniștit și pașnic. Dacă noi, chipurile liniștiți, izbucnim atunci când suntem provocați, aceasta înseamnă că patima nerăbdării este ascunsă în noi, însă nu s-a manifestat din pricina lipsei unui motiv corespunzător. Nu o pricină din afa-

ra noastră aduce întru noi manifestarea nerăbdării, ci nerăbdarea care dormitează în inima noastră precum o fiară sălbatică în bârlogul său și care iese la iveală de îndată ce o provocăm. Iritarea e urmarea neputinței noastre, boala care se înrădăcinează în natura noastră păcătoasă.

Că lucrurile stau așa, se vede mai cu seamă din următoarea pildă a Sfinților Părinți. Un oarecare monah, luptându-se cu patima nerăbdării, îi învinuia pe toți și pe toate din jurul său, ca fiind pricină a nerăbdării lui. El voia să se mântuiască, însă socotea că împrejurările nu acționează pentru aceasta. Gândea că dacă frații din jurul lui ar fi fost mai buni, el ar fi putut să devină desăvârșit. La orice semn al nerăbdării lui, îi învinuia numai pe ei, și niciodată pe sine însuși. Pentru aceasta a hotărât să se nevoiască singur, departe de frați. A luat cu sine puțină pâine și un ulcior cu apă și a plecat să locuiască într-o peșteră, în singurătate. „Ei, până la urmă îmi voi găsi odihna! — și-a spus el. Aici nu este nimeni care să mă necăjească, și eu mă voi învăța cu răb-

darea". Rostind aceste cuvinte, el a început să cerceteze peștera. A așezat pâinea pe o piatră, iar ulciorul l-a pus mai la o parte. Însă din pricina suprafeței denivelate, ulciorul s-a răsturnat și o parte din apă s-a vărsat. Monahul l-a înhățat nervos imediat și l-a așezat dintr-o smucitură la locul lui, însă ulciorul s-a răsturnat din nou. Aceasta s-a întâmplat de trei ori. Atunci nevoitorul nostru s-a înfuriat de-a binelea și, așa mânios, a azvârlit ulciorul de pământ, de s-a făcut țândări. Abia atunci și-a venit în fire și și-a spus: „Ce-am făcut? Aici. nu sunt oameni care să mă necăjească și iată că din nou m-am mâniat, iar aceasta de la un lucru neînsuflețit ! Oare el este vinovat de mânia mea ? Nu ! Văd că nerăbdarea mea izvorăște din mine însumi!" Cum a gândit acestea, a înțeles că nu alții îl împiedică să se desăvârșească în viața duhovnicească, ci propria lui patimă. Atunci a hotărât să se întoarcă în mănăstire, și acolo, în mijlocul fraților, să se lupte cu neputința nerăbdării sale.

în al doilea rând, ca dușmani pri-mejdioși ai răbdării trebuie să indicăm **diavolii nevăzuți, care ne înconjoară**. Ei nu se arată, însă se manifestă în noi și prin noi. Noi gândim că întotdeauna singuri dispunem singuri de noi înșine, că întotdeauna singuri acționăm, însă, în realitate, nu de puține ori ei ne conduc, îndeosebi atunci când am căzut sub influența lor. După cuvintele Sfântul Ioan de Kronstadt, „sunt duhuri ale răutății sub cer, care permanent caută piei-rea noastră și ne otrăvesc inima cu otrava gândurilor întunecate și rele. Ei se străduiesc să ne distrugă dragostea pentru oameni și comuniunea noastră cu ei".

Sfântul Antonie cel Mare, care a cercetat adânc amestecul diavolesc în viața oamenilor și mai ales în luptele nevoitorilor, spune: „Câte miliarde de diavoli răi și cât de nenumărate sunt chipurile înșelăciunilor lor! Chiar când noi ajungem la cunoașterea patimilor noastre... și ne străduim deja să fugim de faptele rele, către care diavolii ne îndeamnă, și chiar când ei văd că noi nu aplecăm urechea la sfa-

turile rele, inspirate de ei, aceștia încă nu se întorc de la noi, și cu forțe deznădăjduite ne ispitesc...

Dea Domnul să se deschidă ochii inimii voastre, ca să vedeți cât de numărate sunt vicleniile demonilor și câte rele ne pricinuiesc ei în fiecare zi!... Dumnezeu să vă dea duhul dreptei socoteli, ca să vă păziți de zavistia diavolilor și de sfaturile lor rele, de înșelarea lor cea mincinoasă, de insuflările lor fine, pe care ei, în fiecare zi, le aduc în inimă, de mânie și cleveală către care ne îndeamnă*..., astfel ca să ne certăm unii cu aljiii și să ne asmuțim unul împotriva celuilalt... Demonii nu au corpuri văzute, însă noi ne facem pentru ei trupuri atunci când sufletele noastre primesc de la ei întunecatele gânduri. Primind aceste gânduri, noi primim demonii înșiși".

': Astăzi mulți necredincioși, coexistând cu demonii, își explică nerăbdarea prin slăbirea nervilor. Dar ce anume ne slăbesc nervii dacă nu propriile noastre păcate, sub care se ascund demonii! ? Ca să nu ajungem până la descoperirea lor ca fiind ade-

vărații pricinuatori ai nervozității noastre, demonii ne sugerează că ei nici nu există, ci oamenii răi acționează rău asupra nervilor noștri. Că există astfel de oameni este incontestabil. Dar tot la fel de incontestabil este că și în acei oameni se ascund demoni, care îi învață să ne necăjească, să ne batjocorească, să ne păgubească și să ne scoată din răbdare. Adevăratul creștin trebuie să fie lămurit în legătură cu acest joc ascuns al demonilor, ca să se supere numai pe ei atunci când este batjocorit, și nu pe aproapele său care, inconștient, se face unealta diavolului. Viclenii demoni ne pun să ne certăm cu oamenii, ca să-și păstreze influența lor asupra noastră.

Caracteristic demonilor este că acestora le place să înceteze diagnosticul neputințelor sufletelor omenești și să se ascundă în această ceață. Ei au interesul să stea nevăzuți, pentru că, atâta vreme cât sunt ascunși, pot să trăiască în sufletele jertfelor lor și să se hrănească precum vulturii din duhoarea patimilor lor.

Așa cum sunt diavoli ai slavei deșarte, ai mândriei, ai iubirii de arginți, ai plăcerii pântecelui, ai desfrânării și ai altor patimi, așa sunt și diavoli ai nerăbdării, ai iritabilității și ai manierii. Sfântul Apostol Pavel ne deschide ochii ca să vedem cu cine avem de luptat în realitate, scriind: *Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui* (adică împotriva oamenilor), *ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpâni-torilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății care sunt în țărduhuri!* (Efes. 6,12)

Prin urmare, trebuie să căutăm și să descoperim dușmanii liniștii noastre în împrejurările grele ale vieții, nu în caracterele rele ale apropiaților ori în provocările vrăjmașilor, și — înainte de toate — în stricăciunea păcatului nostru, care a născut nerăbdarea, cât și în ispititorul diavol care se folosește de iritarea noastră ca să ne ducă în păcat. De aici rezultă că, pentru a dobândi răbdarea, trebuie să ne luptăm nu cu aproapele nostru ca și cu un vrăjmaș, ci cu propria

noastră nerăbdare, care este adevăratul nostru vrăjmaș, și cu demonii.

Minunate cugetări despre aceasta are Sfântul Ioan Casian: „îndreptarea inimii tale și liniștirea ei nu stau în mâinile întâmplărilor străine, care câtuși de puțin nu se află în puterea ta, și se săvârșesc prin buna întocmire a propriei tale libertăți. **A nu cădea în mânie, aceasta trebuie să atârne nu de desăvârșirea altuia, ci de propria noastră stare de virtute**, care se dobândește nu prin răbdarea altora, ci prin propria nevoință a îndelungii răbdări”.

Atâta vreme cât încă mai arătăm în orice ispită nervozitate, nerăbdare, ieșire din fire și atâta timp cât din pricina relei noastre așezări învinuim pe alții, și nu pe noi înșine, noi ne afundăm în **necunoașterea duhovnicească** și îl bucurăm pe diavol. Câte războaie ale firii duhovnicești se conduc fără de minte, pentru că oamenii nu-și cunosc adevărații dușmani! Are multă dreptate înțeleptul sfânt Marcu Ascetul, care spune: „Cea mai de seamă pricină a tuturor relelor este **necunoașterea**, iar a doua după

aceasta este necredința". Din pricina acestei necunoașteri, „mintea, **uitând adevărata știință**, duce război cu oamenii pentru acelea care-i sunt dăunătoare, ca pentru ceva folositor". Folositor omului este ca să-1 smerească împrejurările vieții, ca să-1 netezească caracterele aspre din jur, ca să-1 aproprie de Dumnezeu prin diferite ispite. Cei ce suportă cu răbdare toate aceste vrăjmășii și scârbe își curățesc, precum cu o perie, sufletul de păcate, îl netezesc și-1 fac vrednic de bucuriile dumnezeieștii comuniuni. Dumnezeu tocmai din această pricină lasă toate aceste vrăjmășii, ca să ne învețe întru răbdare. Prin răbdare se mântuiește sufletul (Luca 21, 19). Și dăunător pentru om este să trăiască numai în satisfacții pământești și să se afunde într-o permanentă liniște netulburată, pentru că toate acestea îl adorm în marea primejdie a căderii în iad, care îl amenință după săvârșirea petrecerii în păcatul fără de griji al vieții pământești.

„Trei sunt stările duhovnicești — spune Sfântul Marcu Ascetul — în care mintea, preschimbându-se, poa-

te să intre: firească, suprafirească și împotriva firii. Când se află în sfera ei **firească**, ea descoperă că singură e vinovată de gândurile sale rele și e pricina propriilor patimi, și atunci își mărturisește păcatele lui Dumnezeu. Când însă se află în starea **împotriva firii**, atunci uită dumnezeiasca dreptate și luptă cu oamenii, ca și când aceia ar fi scârbit-o în chip nedrept. Iar când se intră în starea suprafirească, atunci află în sine roadele Sfântului Duh, pe care le-a arătat Apostolul: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare și celelalte (Gal 5,22)".

Noi trebuie să ne păzim ca să nu ne împotmolim în starea împotriva firii, a păcatului, sub influența căruia, învi-nuind pe alții, iar pe noi înșine în-dreptățindu-ne, ne supărăm de păcatele străine, iar pe ale noastre le răb-dăm, călcăm dumnezeiasca dreptate, ca să ne arătăm nedreptatea noastră ca dreptate. Ieșind din această stare împotriva firii, trebuie să însetăm a intra în starea firească, hărăzită nouă de Dumnezeu, stare a cunoașterii de sine, a pocăinței, a conștientizării propriului păcat și a răbdării păcaru-

lui străin, pentru că toate acestea sunt leacuri pentru neputințele noastre păcătoase, însă din această stare firească trebuie să ne străduim spre cea suprafirească. Cine s-a învrednicit să intre în această stare, vede că lupta împotriva nerăbdării noastre a dat, cu ajutorul lui Dumnezeu, rod al dragostei, că scârbele s-au preschimbat în bucurie, neînțelegerile — în pace, mahnirile de la aproapele — în bunătate și așa mai departe.

Noi trebuie să ne aducem aminte că suntem păcătoși, că suntem vinovați înaintea lui Dumnezeu, că din pridișma nelegiuirilor noastre suntem pedeșiți prin izgonirea în această viață pământească, a scârbelor, și că trebuie să suportăm pedeapsa propriilor păcate, pentru a ne mântui și a ne întoarce din nou în Patria Cerească, la Dumnezeu. Dar această convingere a noastră nu ar trebui să fie numai teoretică, moartă, ci vie și lucrătoare, întărită de comportarea noastră creștinească și îndeosebi de răbdarea noastră. Știința fiecăruia dintre noi, spune cu îndreptățire Sfântul Marcu Ascetul, „e pe atâta de ade-

vărată, pe cât este de întărită de blândetea noastră, de smerita cugetare și dragoste". Dacă suportăm răbdători dușmăniile în această lume, vom ieși din aceasta îmbogățiți în virtuți și cu bucurii fără seamăn. Dacă ne întunecăm la fiecare încercare, dacă ne mâniem la fiecare cuvânt jignitor, dacă ne înfuriem la fiecare dușmănie, fără să ne luptăm cu noi înșine, vom ieși din necazurile acestei lumi întunecați, pentru a intra în veșnicele chinuri și mai întunecați.

După Sfinții Părinți, toate pe acest pământ sunt după Pronia lui Dumnezeu cea bună, pentru binele nostru veșnic. „Dumnezeu îngăduie necinstirea și răbdă pe cei necinstitori, ca

\ să slujească ei ca nevoință evlavioși-lor în răbdare", scrie Sfântul Ioan

< Gură de Aur. Și mai spune același: \ „Nimic nu este așa de puțin folositor naturii omenești precum bunăstarea ' și tihna". După el, „ bunăstarea rătăște mai mult rău decât sărăcia". Apeasta o întărește și Sfântul Ioan Casian, care scrie: „Fericirea vatămă pe om mai mult decât nefericirea. Pentru că ultima, uneori împotriva voii, ne înfrâ-

nează și smerește, conducând până la mântuitoarea întristare. Ea ori ne pre-dispune să păcătuim mai puțin, ori ne conduce până la deplina îndreptare. Iar fericirea, făcând sufletul să se mândrească cu păgubiri, măcar că sunt plăcute înșelări de sine, îi azvârle în cădere strașnică și în pieire pe aceia care, din pricina realizărilor în fericire, se socotesc fără de primejdie".

„O, Doamne!" — spune și ateul atunci când cade într-o mare nenorocire. Dacă ia aminte omul, nenorocirea nu-l va păgubi. Dimpotrivă, îl va mântui din cea mai strașnică nenoro-ciră— din veșnica pieire. Iar păcatul, neîmpiedicat de anumite nenorociri și piedici, pierde în veac sufletul. „Npi pe bună dreptate ne temem — spune Sfântul Ioan Gură de Aur—nu atât de fiara legată, cât de cea dezlegată. Tocmai atunci putem să ne te-mejjm mai puțin de păcat în vreme de păcat, pentru că atunci el este legat de scârbă; însă în vreme de bunăstare trebuie îndeosebi să ne temem de el". Iată pricina pentru care Dumnezeu îngăduie grele întâmplări în viața noastră, diferite vrăjmășii din partea

oamenilor răi și puternice ispite de la puterile întunecate ale demonilor. Prin toate acestea, El ne izbăvește de păcatele noastre și din veșnica pieire, iertându-ne pentru răbdarea noastră mulțimea păcatelor săvârșite mai înainte. Despre aceasta ne încredințează Sfântul Ioan Gură de Aur, care conchide succint și lămurit: **„îndelun-ga-răbdare a răului aduce iertarea păcatelor"**. Pentru aceasta, „niciodată nu te teme — ne convinge încă o dată el — de ispite, dacă sufletul tău este pregătit pentru ele! Cum focul face aurul mai strălucitor, astfel și **nenorocirea: nu vatămă**, ci înalță vitejii, izgonind lenea, interiorizează sufletul și înțe-lepțește mintea. Smintelile sunt îngăduite, ca să nu se micșoreze tăria celor plini de bărbăție".

De aici putem să înțelegem sentința Sfântului Antonie cel Mare: „Nimeni nu poate să intre în împărăția cerurilor fără ispite!"

Dacă nu ar fi ispite, nimeni nu s-ar mai mântui!

Greutatea nevoinei răbdării până la sfârșit

Răbdarea creștinească este în mod cert o nevoință foarte grea, pentru că cere tărie până la sfârșit și dezrădăcinarea patimilor care se află în adâncul nostru: iritarea, supărarea, mândria, mânia, răzbunarea și altele asemenea. Cuvântul lui Dumnezeu ne îndeamnă la răbdare, nu numai ca să ne ușureze viața pământească de dușmănoasele ciocniri reciproce (măcar că și aceasta vine ca o binecuvântată urmare a răbdării), ci ca să ne mobilizeze în lupta susținută cu patimile și demonii și în acest mod să ne conducă la veșnica izbăvire din ele. Cuvântul lui Dumnezeu ne sfătuiește să răbdăm fără de sfârșit. Această răbdare ne va învăța să nu săvârșim păcatele mâniei, răutății și răz-

bunării în fața lui Dumnezeu și să ne desăvârșim în smerenie, și să ne asemănăm lui Hristos, Care este chipul răbdării. El *a pățimit pentru voi, lăsându-vă pildă ca să pășiți pe urmele Lui, Care n-a săvârșit niciun păcat, nici s-a aflat vicleșug în gura Lui, și Care, ocărât fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu amenința, ci Se lăsa în știrea Celui Ce judecă cu dreptate* (I Petru 2, 21-23).

Hristos a răbdat nevinovat, iar noi suntem vinovați. El nu a dat niciun temei ca să fie muncit, iar noi meri-tărr} comportarea rea față de noi. Peiitru aceasta, cu și mai mare pregătire suntem datori să răbdăm tot felul de dușmăanii, nenorociri și rele, astfel încât prin ele să ne plătim păcatele și să ne apropiem de Cel mai Mare Răbdător — Hristos Răscumpărătorul; Dumnezeu cu înțelepciune a rânduit să răbdăm, ca să ni se dea prin aceasta posibilitatea ca încă de aici să , purtăm canonul păcatelor noastre și să ne curățim sufletele.

Sfântul Ioan de Kronstadt, plin de har, învață: „Ești plin de toată **ne-**

dreptatea. însetează să rabzi de la oameni toată **nedreptatea**, ca să se arate peste tine în această viață judecata dumnezeieștii **dreptăți** (Rom. 2, 3)",— aceasta ca să nu răspunzi la înfricoșata judecată pentru că ai încălcat uneori dumnezeiasca dreptate. Dacă cu mărinimie rabzi nedreptățile oamenilor, vei răscumpăra nedreptățile tale ce țin de dumnezeiasca lege. Hristos spune: *Și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura !* (Mat. 7, 2) Aceasta înseamnă: dacă tu ierți pe aceia care săvârșesc nedreptăți privitoare la tine, și Dumnezeu îți va ierta nedreptățile tale. Dacă tu ești îngăduitor, și Dumnezeu va fi îngăduitor cu tine. Inșă dacă tu nu poți să suporți cu răbdare nici cea mai mică nedreptate împotriva ta, cum ai vrea ca Dumnezeu să-ți ierte nedreptățile tale strigătoare la cer împotriva Lui ?

Răbdarea creștinească e o grea ne-voință din două motive:

1) Primul e de ordin **obiectiv**. Dureri de purtat sunt înseși împrejurările exterioare, care ne supun per-

manent la grele ispite, cu atât mai mult cu cât ele izvorăsc cel mai adesea din cruzimea omenească, din răutate și nedreptate.

2) Al doilea e de ordin **subiectiv**. Printre virtuosoasele noastre sfortări de a răbda, se ridică în inima noastră puternice patimi: iritarea, supărarea, ieșirea din fire, încântarea de sine, iubirea de sine, mândria, răutatea, ura, mânia și altele.

Cum poate omul să fie răbdător prin atât de multe și de rele iritări **din afara** ale nervilor noștri, cât și prin prezența permanentă a propriilor noastre imbolduri păcătoase spre nerăbdare, venite **din interior** ? Răbdarea firească nu ajunge nicăieri. Rabzi, rabzi — **și** în cele din urmă izbucnești. Din punctul de vedere al idealului desăvârșirii creștine, aceas-t'ia nu este răbdare. Adevărata răbdare, răbdarea până la sfârșit (Mat. 24,13), nu este în puterea oamenilor, ci este darul lui Dumnezeu dat sufletelor smerite. Cine s-a nevoit să se smerească, după cum s-a arătat deja mai înainte în legătura cu dobândi-

rea smeritei cugetări, s-a învrednicit să primească de la Dumnezeu marele dar al **răbdării harice**. Și atunci el va fi în stare să rabde și lucrurile de nesuportat din punct de vedere omenesc.

Nepuțința noastră de a ajunge singuri la realizarea deplină a virtuții răbdării este bine conturată de către Sfinții Părinți. Numind răbdarea „putere”, în opoziție cu lipsa de voință, Sfântul Isaac Șirul scrie: „Este cu nepuțință omului să afle atâta putere, ca să-și poarte propriile lui necazuri, **dacă Dumnezeu nu i-o dăruiește. Ea se dobândește prin stăruința în rugăciune și prin vărsarea de lacrimi**. Când Dumnezeu vrea să-l lase pe om în mari necazuri, îl lasă să cadă în mâinile împuținării sufletești. Aceasta naște în om greaua înfrângere a grijii de multe. Cuprins de ea, el se simte în sufletul său asuprit strașnic și aceasta este pregustarea gheenei... De aici izvorăsc mii de ispite: zăpăceala, enervarea, hula, strămutarea dintr-un loc în altul și altele. Dacă întrebi care este cauza tuturor

acestora, ți se va răspunde: **neorânduiala ta**. Tu însuși nu te-ai îngrijit ca să afli leacul împotriva tuturor acestora. Numai cu ajutorul leacului potrivit, omul află repede mângâierea sufletului său. Care să fie acesta ? — **Smerita cugetare a inimii**. Fără ea, nimeni nu poate să nimicească aceste rele. Dacă ești smerit, **după gândul tău smerit ți se dă și răbdare** în necazurile tale. Iar după răbdarea ta se ușurează greutatea scârbelor tale și tu primești mângâiere. Însă după mângâiere se mărește dragostea spre Dumnezeu și pe măsura dragostei tale crește bucuria ta în Duhul Sfânt. De aceea îndurătorul nostru Părinte, atunci când binevoiește să ușureze starea adevăraților lui fii, **nu le ridică ispitele, ci le dă răbdare în ispite**. Și ei, întinzând mâna răbdării lor, primesc toți aceste bunătăți, spre desăvârșirea sufletelor lor".

În acest înțeles și Sfântul Apostol Petru sfătuiește pe creștini să-și dea toată străduința și să adauge *la răbdare evlavia, la evlavie, iubirea frățească,*

iar la iubirea frățească, dragostea (II Petru 1,6, 7).

Răbdarea este necesară în cel mai înalt grad fiecărui om în lucrarea mântuirii. Pentru ea se iartă păcatele. Prin ea crește îndrăzneala noastră înaintea Domnului. Mulțumită ei, primim de la Dumnezeu mângâierea și veselia cea veșnică. Și pentru că ea este darul de la Dumnezeu pentru osârdnicii răbdători, toți suntem datori să ne îndeletnicim în această virtute, ca să o dobândim. Când simțim că răbdarea ne-a crescut, acesta este semnul, după Sfântul Isaac Șirul, că harul lucrează întru noi și ne mângâie în necazuri. Prin haricele mângâieri, chiar și cele mai grele scârbe pot fi suportate, pentru că *Dumnezeul a toată mângâierea* ne ajută în aceasta, după cuvintele Sfântului Apostol Pa-vel: *Că precum prisosesc pătimirile lui Hristos întru noi, așa prisosește prin Hristos mângâierea noastră* (II Cor. 1,3, 5). Răbdarea creștinească este legată indisolubil cu credința, nădejdea și dragostea către Dumnezeu. Cum fără credință este cu neputință să plăci **lui** Dumnezeu (Evrei 11, 6), la fel,

fără credință nu se află în om impulsuri puternice și trainice spre răbdare. Însăși nădejdea că Dumnezeu ne va milui pentru răbdarea noastră, hrănește această virtute. Iar dragostea ridică răbdarea până la treapta puterii de neînfrânt, pentru că ea o învață la jertfă și lepădare de sine.

Sfântul Ioan de Kronstadt scrie:

„Dragostea creștinească primește să rabde toate neajunsurile în viață — strâmtorarea, lipsa aerului curat, pierderile — decât să îngăduie nerăbdarea, amărăciunea, enervarea, răutatea și cârtirea împotriva acelor care te strâmtorează. Dragostea rabdă toate și suportă toate, păgubin-du-șe pe sine[...] Acolo unde există dragoste, există harul lui Dumnezeu, liniștirea, mulțumirea. Creștinul pe toate le rabdă, numai și numai: ca să nu se lipsească de harul lui Dumnezeu, care pentru el este cea mai mare dintre toate bunătățile". Astfel harul și dragostea fac posibilă răbdarea.

Greutatea răbdării ca nevoință izvorăște din aceea că ea nu se realizează fără jertfe, însă aceste jertfe

sunt îndreptățite. Cine jertfește în avântul răbdării un lucru cât de mic primește de la Dumnezeu ceva neasemuit mai mare. Ca să ne învățăm întru răbdare, trebuie să ne dezvățăm de tot confortul de prisos și de plăcerile proprii. „Rău primit este acela — spune Sfântul Ioan de Kronstadt — care iubește în mod exagerat comoditățile vieții... El va fugi de tot inconfortul... și nu va căuta spre răbdare. Însă în realitate întreaga viață a creștinului e lipsită de comoditate, e drum strâmt, cruce... Rabdă lipsa de comoditate, căutând spre incomoditate ! *Fiindcă eu m-am deprins să fiu îndestulat cu ceea ce am!* (Filip. 4, 11) spune Apostolul.

Mai mult decât orice trebuie să răbdăm în scârbe și în dureri, și nu deznădăjduiți să cârtim și să spunem: „Nu-mi este în putere această boală! Mai bine să mor!" Dumnezeu ne trimite boala ca pe un medicament împotriva păcatelor noastre. Dacă azvârlim acest medicament, rămânem în păcate. Dacă suportăm fără cârtire boala, ne vom tămădui sufletele noastre.

Despre Dumnezeu se spune că este îndelung-răbdător (Ps. 102, 8), pentru că rabdă păcatele noastre, așteptând să ne pocăim, îndemnându-ne către aceasta în vrăjmășiile vieții. Sfântul Apostol Petru scrie: **Domnul [...] îndelung-rabdă pentru voi**, nevrând să piară cineva, ci toți să vină la pocăință (II Petru 3,9). Pentru aceea, îndelunga-răbdare a Domnului nostru socotiți-o drept mântuire (II Petru 3,15). Despre aceeași vorbește și Sfântul Apostol Pavel, scriind: *Sau disprețuiești tu bogăția bunătății Lui și a îngăduinței și a îndelungii Lui răbdări, neștiind că bunătatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință ?* (Rom. 2,4).

Dar este vădit că, pe cât este de îndelung-răbdător Dumnezeu, pe atâta noi oamenii păcătoși, suntem nerăbdători. Nerăbdarea ne conduce până acolo, că nu putem să purtăm nici ispitele trimise vădit de dumnezeiasca Pronie, măcar că suntem conștienți că ele sunt spre binele nostru. Dumnezeu vrea să fim către Pronia Sa în-delung-răbdători, cum El este îndelung-răbdător cu nelegiuirile noas-

tre. Prin aceasta se poate face comparație între nelegiuirile noastre și Pronia lui Dumnezeu. Păcatele noastre ne păgubesc, iar purtarea Lui de grijă ne mântuiește. Dacă Dumnezeu rabdă păcatele noastre care ne păgubesc, cum să nu răbdăm și noi Pronia Lui, care ne mântuiește ? ! Cu îndelungă răbdare către Pronia lui Dumnezeu, sfinții plăcuți ai lui Dumnezeu și-au înfăptuit propria lor mântuire veșnică. Un astfel de plăcut al lui Dumnezeu este Sfântul Proroc David, care spune: *Așteptând, am așteptat [cele trimise mie de] pe Domnul și S-a plecat spre mine și a auzit rugăciunea mea* (Ps. 39, 1, 2). În același fel el, cu aceeași înduioșare, numește pe Dumnezeu răbdarea lui: *Că Tu ești așteptarea mea* [„răbdarea”, cf. versiunii slavone], *Doamne; Domnul este nădejdea mea din tinerețile mele!* (Ps. 70, 6). Și ce să spunem de minunata îndelun-gă-răbdare a mult-pătimitorului Iov (Iacov 5, 11) ? ! În mijlocul ispitelor sale de nedescris, îmboldit chiar și de soția lui ca să-L hulească pe Dumnezeu, el răspunde cu tărie: *Dacă am*

primit de la Dumnezeu cele bune, nu vom primi oare și pe cele rele ? (Iov 2, 10). Însă acești drepti au fost de o adâncă smerenie, pentru aceea **au** avut o răbdare nemaiîntâlnită. Nouă ne lipsesc smerenia și adâncă pocăință pentru păcate, de aceea suntem nerăbdători.

Sfântul Ioan de Kronstadt sfătuiește: „Adu-ți aminte de înțelepciunea tâlharului: «Noi am primit cele cuvenite după faptele noastre» (Luca 23,41). Și privește cu ochii tăi duhovnicești către patimile Mântuitorului pe „truce!”

IVlult mai ușoară este suportarea necazurilor cu răbdare, dacă ne spunem: „Doamne, fie sfânta Ta voie !” Și Dumnezeu va întoarce răul în bine. Dar este oare posibil ca El să poată să ne cufunde în amare necazuri fără să aibă cele mai bune intenții pentru noi ?!

Ca o regulă de aur întru răbdare poate să ne slujească următoarea pildă: Avva Pavel și fratele lui, Timotei, locuiau împreună într-un schit și adesea se certau din diferite pricini. În cele din urmă Avva Pavel a spus:

„Până când să trăim așa ?” Fratele i-a răspuns: „Fii bun, când eu te necăjesc, tu să rabzi, iar când tu începi să mă necăjești, **voi răbda eu**”. Așa au și făcut. Și din acea zi liniștea a revenit în chilii lor.

Nevoința răbdării presupune o încordare interioară permanentă. Ea este legată de purtarea cu greutate a vrăjmășiilor **din afară** și a marilor războaie **dinlăuntru**. Ispitele, cerând răbdarea, nu întotdeauna se încheie cu îmbogățirea sufletului și cu biruință, ci adesea prin păcat. Cui se datorează aceasta ? Insuficienței credinței, nădejdi și dragoste către Dumnezeu, cât și marelui atașament spre bunurile pământești. Sfântul Marcu Ascetul scrie: „întâmplarea cea rea dă înțeleptului [răbdătorului] să-și aducă aminte de Dumnezeu; iar aceluia care a uitat pe Dumnezeu, ea îi aduce amărăciune. Trebuie să crezi puternic în Dumnezeu, să nădăjduiești cu tărie că vei primi de la El milă, să-L iubești cu îndestulare și cu putere să năzuiești la mântuire, ca să poți să rabzi vrăjmășiile în viață cu folos pentru sufletul tău. Fără evla-

vie și smerenie, nu există adevărata răbdare. Și fără răbdare, nu se ajunge la nicio virtute, pentru că virtutea dobândită fără lupte nu este trainică. Cea mai înaltă virtute — dragostea cea adevărată — se încearcă prin cele potrivnice" [adică prin biruirea ispitelor]. În vătămarea noastră de păcat, nu există alt drum către creșterea duhovnicească, fără necazuri și suportarea lor întru răbdare. „Cum acelora care au mistuirea (digestia) bolnavă le de folos amarul pelin — spune Sfântul Marcu Ascetul —, așa și celor răi din fire le e de folos să aibă și amarele necazuri; pentru că aceste leacuri folosesc primilor pentru însănătoșire, iar celorlalți — pentru pocăință".

După Sfântul Ioan Gură de Aur, răbdarea aduce celor păcătoși iertarea de păcate, iar celor drepi — încă și mai mare întărire în virtute și încă o mai mare îndrăzneală în rugăciunile îndreptate spre Dumnezeu. Dacă sfinții cei drepi și mucenicii au avut rugăciune făcătoare de minuni, aceasta este datorată faptului că, prin îndelunga lor răbdare, ei și-au arătat

marea lor dragoste către Hristos, pentru Care cu bucurie au jertfit totul, chiar și viața lor.

Prin toate aceste întâmplări, în care creștinii au înaintat în viața duhovnicească, această înaintare s-a datorat smeritei lor răbdări. „Suportarea necazului — scrie Sfântul Marcu Ascetul — pricinuieste scârbă inimii, însă aceasta va fi cauza curățirii păcatelor acelora care o suportă cu răbdare."

Din starea ei pasivă, răbdarea trebuie să devină activă și să se prefacă într-o hărnicie permanentă în grădina noastră duhovnicească. Așa se cu-rățesc neghinele păcatelor. Așa se aduce roadă duhovnicească.

Pentru adevărații creștini nu există odihnă în această viață. Pe ei ori îi chinuie vrăjmășiile din afară, ori îi chinuie conștiința pentru vreo greșală făcută, ori îi preocupă ideea cum să facă mai bine voia lui Dumnezeu. Când nu au ispite din afară, bunii creștini își rânduiesc problemele dinăuntru — să se ostenească să facă ceva bun pentru Dumnezeu, să mângâie vreun deznădăjduit, să ajute cuiva în nenorocire, să viziteze

vreun bolnav fără sprijin și altele. Dacă vine vreă oarecare ispită, ei o depășesc prin smerenie și răbdare. Dacă trece ispita, ei se smeresc prin silirea de sine a împlinirii dumnezeieștilor porunci. Și într-unui, și în celălalt caz se constrâng pe ei înșiși ca să meargă pe drumul cel strâmt al hărniciei duhovnicești. Nimeni nu s-a mântuit zăcând în pat și în lenevie, prin comoditate și distracție, ci prin nevoie și suportarea vrăjmășiilor — fie alese de bunăvoie, fie răbdate de nevoie. Îndeosebi atunci când creștinul greșese înaintea lui Dumnezeu, el simte ca pe o trebuință lăuntrică să rabde, ca să-I atragă milostivirea Lui și să se împace cu El. „Cine cinstește pe Stăpânul [Dumnezeu], spune Sfântul Marcu Ascetul, împlinește cele poruncite; iar dacă păcătuiește într-un lucru ori arată neascultare, **rabdă** ca pe o certare dreaptă toate câte i se întâmplă.” „Necazurile năpustite asupra noastră, a oamenilor, sunt pruncii propriilor noastre fapte rele. Însă dacă le răbdăm cu rugăciune, vom primi apoi bunătați din belșug. Trebuie nu

numai să cunoaștem aceasta, însă să o și împlinim. Întrucât cunoașterea, fără fapte conforme cu ea, încă nu este întărită, chiar dacă este adevărată. Fapta slujește la întărirea a toate.”

„Când sufletul păcătos nu primește necazurile care-i vin [și nu se înțelepțește prin ele], atunci îngerii îi spun aceluia: *Am voit să vindecăm Babilonul, dar nu s-a vindecat* (Ier. 51, 9). Ca să ne însănătoșim atâră nu numai de leacurile dumnezeiești, ci și de smerita noastră răbdare.” Dumnezeu ne dă, cu grija dragostei, din destul băutura amară a suferinței, așa cum o mamă dă medicamentul copilului ei bolnav. Însă noi trebuie de bunăvoie să întindem mâna și să bem cu mulțumire acest leac. În aceasta constă participarea noastră la propria mântuire. Fiecare dintre noi are puterea nu numai să primească, ci să și refuze medicamentele, dacă nu dorește să se folosească de ele. Cine însă le refuză păcătuiește amarnic împotriva sa, pentru că prin aceasta nici nu-și micșorează suferințele sale, nici nu se însănătoșește.

Când ne împresoară ispitele, atunci cel mai înțelept este să spunem: *Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii!* (II Cor. 6, 2) Dacă ne însoțim de o asemenea conștiință, dacă întâmpinăm ispitele cu smerenie, cu răbdare și cu rugăciune de căință, ne vom mântui. Inșă dacă nu ne smerim și nu răbdăm, vom pieri. Din voința noastră liberă s-au născut păcatele noastre. Și tocmai ea trebuie să se înhame, ca ele să fie dezrădăcinate. Propriile păcate ne-au adus nenorocirile din viața noastră. De bunăvoie înșă acum noi trebuie să ne folosim de aceste nenorociri, pentru însănătoșirea noastră, ca răul pe care noi ni l-am pricinuit să ne fie folositor la bine.

- Cum ni s-a poruncit: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre!* (Iiucă 21,19), Mântuitorul a transmis răbdării mare putere. Nu întâmplător s-a spus: *Iar cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui!* (Mat. 10, 22) Foarte importante sunt aici cuvintele „**până la sfârșit**”. Aceasta înseamnă: nu»schimba răbdarea cu nerăbdarea, ci întotdeauna arată răbda-

re, iar aceasta până la sfârșit! Dacă schimbi răbdarea ta, dacă te superi, dacă ții, trebuie pe dată să te pocăiești și din nou să continui lupta de dobândire a adevăratei și permanentei răbdări în mijlocul vrăjmășiilor vieții. Principiul de bază în această luptă este sfatul Sfântul Apostol Pa-vel: *Soarele să nu apună peste mânia voastră!* (Efes. 4, 26) Cine își înfrânge repede mânia reface cu ușurință răbdarea care încetase.

Deși suntem oameni neputincioși, suntem datori să ne nevoim întru răbdare, amintindu-ne că Dumnezeu este printre cei răbdători și le ajută. Dacă uneori ne pierdem răbdarea, trebuie, după puțină, îndată să ne întoarcem către Dumnezeu pentru ajutor și în El din nou o vom afla. Nu se poate să spunem: „Până când voi răbda ? Am răbdat ani la rând! Gata, nu mai pot! S-a umplut paharul!” Astfel de judecăți sunt de-a dreptul pierzătoare. Noi trebuie să știm că nevoința amară a răbdării adună picătură cu picătură nectarul dulce al virtuții smereniei în inimile noastre și umple fagurii din săracii noștri

stupi cu mierea mântuirii. Din această miere harică, sufletele noastre se vor hrăni în veșnicie. Însă dacă nu o avem, noi vom fi osândiți la înfometare veșnică.

Răbdarea mântuiește numai când este dusă până la capăt.

Să luăm altă pildă. Dacă tu ai adunat multe picături din cel mai scump untdelemn în paharul răbdării, însă la sfârșit nu îl păstrezi, ci l-ai vărsat, ce folos că ai adunat aceste picături atât de multă vreme ?

Închipuiește-ți că ești șofer și călătorești cu mașina pe un drum periculos de munte, plin de serpentine. Ai tot atent tot timpul, însă la sfârșit ai cedat și ai spus: „Nu mai pot să fiu atent! Sunt obosit!” Aceasta te va duce la catastrofă. Mai bine oprești pentru puțină vreme, te odihnești și apoi pornești din nou. Asemenea pauză nu este un păcat, ci e de trebuință din punct de vedere fizic. Însă neatenția și încrederea în sine, precum și nepăsarea și nerăbdarea sunt păcate.

Creștinul înțelept își dă limpede seama atât de faptul că răbdarea

este o foarte grea nevoie, cât și de acela că, în ciuda greutății ei, Dumnezeu ne-o cere ca pe o datorie. Cei ce se nevoiesc întru răbdare știu că, amară la început, răbdarea devine încetul cu încetul plăcută, pentru că aduce biruința asupra patimilor. Patimile tulbură sufletul și îl fac nefericit. Iar răbdarea îl curăță și îl păzește de o nouă tulburare. Curăția sufletului îl oglindește din nou în sine pe Dumnezeu, iar aceasta îl face fericit.

Ca să se poată depăși mai ușor marea greutate a nevoinei răbdării, creștinul trebuie să-și amintească întotdeauna că totul în lume se schimbă, că Bunul Dumnezeu nu îngăduie să fim ispitiți mai mult decât putem să ducem (I Cor 10, 13). Și că El nu numai ispite îngăduie în viață, ci trimite și mângâieri. În minunata Lui purtare de grijă, nopțile celui nenorocit se schimbă cu zilele luminoase ale liniștii sufletești. După perioadele ploioase ale lacrimilor, vin ceasurile de pace ale bucuriei însorite. Toamnele și iernile grijii de multe sunt înlocuite de primăverile pline

de buchete cu flori ale nădejdiei. Dacă acum soarele este în nori, cât de curând va ieși din ei și ne va zâmbi. Trebuie numai să răbdăm și să nu cădem nici în negrijă, nici în disperare. Nu se poate culege rodul nevo-ințelour noastre încă verde, ci trebuie să așteptăm să se coacă. Pentru că, după dreapta judecată a lui Dumnezeu, așa cum îl vom culege, așa îl vom și mânca.

Toate acestea sunt cunoscute de urătorul de oameni diavol. Pentru aceasta el urmărește să reteze răbdarea noastră, pentru că răbdarea dușă 'până la capăt ne slobozește de sub puterea lui și îi taie răutățile asupra noastră.

Atunci când Mântuitorul nostru atârna pe cruce și săvârșea marele act al răscumpărării noastre, diavolul insufla pe poporul necredincios, cât și pe cărturari și pe farisei, să-I spună batjocoritor lui Iisus: *Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, pogoară-Te de pe Cruce, și vom crede!* (Mat. 27, 40-42). Totuna ca și cum l-ar fi spus Lui: „Retează răbdarea Ta! Nu desăvârși fapta Ta ! Coboară de pe crucea pati-

milor Tale !" însă Hristos nu-i asculta, deși ca Dumnezeu avea puterea să facă și aceasta, dacă dorea. Prin chinurile Sale răbdate pe cruce până la capăt, El biruie pe diavol și ne răscumpără din puterea lui. Prin moartea Lui, El calcă pe moarte, iar prin învierea Lui, își arată dumnezeirea Sa Atotputernică și ne dăruiește viața veșnică!

Ce s-ar fi întâmplat dacă Mântuitorul ar fi ascultat de sfatul diavolesc ? Ar fi dobândit mirarea la această minune a întregului popor. Însă o mirare pe care pot să o provoace și vrăjitorii diavolești cu scamatoriile lor—mirare cu care a uluit mulțimile și magicianul Simon Vrajitorul (Fapte 8, 9), mirare care nu mântuie nicicând. Dacă Iisus ar fi coborât de pe cruce, toți s-ar fi împrăștiat pe la caselor lor, mulțumiți că au văzut un fapt neobișnuit, însă nimeni nu s-ar fi bătut cu căință în piept, cutremurat de înfricoșătorul păcat al uciderii lui Hristos, văzând că acesta s-a întâmplat nemijlocit după moartea răscumpărătoare a lui Hristos — urmată de înfricoșătoarele cutremurări ale

revoltatei și neînsuflețitei naturi (Lu-ca 23,48).

Poporul este nechibzuit și caută pâine și circ. Iubește senzaționalul și, prin el, își hrănește satisfacțiile mârșave ale sufletului său. Dacă Hristos ar fi coborât de pe cruce, poporul nu ar fi împlinit făgăduința Sa de a crede în El ca în Dumnezeu și ca Răscumpărător din păcat, din blestem și din moarte. Dimpotrivă, el ar fi continuat să meargă pe vechea lui cale păcătoasă. Astfel pogorârea lui Hristos de pe Cruce, năpădită de uitare în iureșul vieții, nu i-ar fi fost de folos nimănui, în afară de diavol, care, prin eșuarea răscumpărării, ar fi ținut pe toți sub puterea lui întunecată. Și, pentru noi; aceasta ar fi fost o pildă rea de nevpință nedesăvârșită, retezată de nerăbdare chiar mai înainte de desăvârșire. Atunci ni s-ar fi dat chiar și nouă o oarecare îndreptățire să ne lepădăm de crucile noastre. Însă acum dumnezeiască putere, prin aparenta înfrângere a lui Hristos, iese biruitoare pe Cruce și arată întregii lumi roadele răbdării.

Binecuvântatele urmări ale nevo-înței răbdării până la capăt a Mântuitorului umplu de strălucire întreaga istorie creștină. Ele au însuflețit milioane de mucenici și mărturisitori ai credinței lui Hristos ca să-și verse sângele lor pentru Dumnezeu. Au dat puteri la nenumărați monahi și sihastri să ducă o luptă nemiloasă cu diavolul și să se nevo-iască pentru dobândirea virtuților. Au inspirat îndrăzneală luptătorilor pentru adevărul creștin, ca să rabde munci și prigoniri și ca să suporte totul în numele dreptății dumnezeiești. Toți acești eroi ai credinței, prin fiecare picătură de sânge vărsată de ei, prin fiecare lacrimă de pocăință și prin tot adâncul lor suspin, amintesc de cuvintele Sfântului și marelui Apostol Pavel, îndrăgostit până la moarte de Domnul: *Căci dacă am murit împreună cu El, vom și învia împreună cu El. Dacă rămânem întru El, [răbdăm, ci. versiunii slavone] vom și împărați împreună cu El!* (II Tim. 2,11,12)

Răbdarea până la capăt luminează cu strălucirea victoriei fiecare nevo-

ință. Ea a încununat cu aureole chipurile sfinților. Ea a proslăvit și proslăvește pe toți — și mici, și mari — osârdnicii lucrători în ogorul Domnului; pe toți luptătorii împotriva eresurilor; pe toți episcopii, care și-au pus sufletul pentru turma lor; pe toți nebunii pentru Hristos, care și-au călcat mândria lor și au preferat, înaintea cinstirilor unei vieți liniștite, scârbirile și înjosirile de bună voie pentru numele cel mare al lui Hristos (Fapte 5,41). Bindecuvântatele urmări ale nevoinței răscumpărătoare a lui Hristos se simt până astăzi cu aceeași putere de către toți adevărații copii ai lui Hristos, care, în necazurile zilnice, prin grelele lor ispite, prin purtarea răbdătoare a Crucii, își ridică smerit privirea rugătoare către așezătorul nevoinței, Hristos, așteptând de la El binecuvântat ajutor și întărire.

Mare putere duhovnicească dobândește acel creștin care își poartă până la capăt, cu răbdare plină de căință, crucea sa ! Pentru această răbdare plină de căință, tâlharul cel preaînțelept s-a învrednicit să pri-

mească iertarea tuturor păcatelor sale, să intre în rai și chiar să ajungă făcător de minuni, după cum ne arată următoarea povestire sfântă:

Sfântul Porfirie din Gaza (t420), ca tânăr călugăr, a căzut în grea boală. Și măcar că nu putea să meargă, cu râvnă înconjura sfintele locuri de la Ierusalim târându-se pe genunchi. Într-o zi el s-a apropiat încet-încet de Golgota și acolo a căzut vlăguit de puteri. În multe sale dureri, înfrânte cu rugăciune fierbinte, el a căzut în răpire și a văzut pe Mântuitorul atârând pe Cruce și lângă El pe bunul tâlhar, răstignit de-a dreapta Lui. Porfirie, în durerea lui, a început rugător să strige: *Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta!* (Luca 23, 42) Mântuitorul S-a întors către tâlhar și i-a spus: „Mergi și-1 tămăduiește de boala trupească, așa cum Eu te-am vindecat de cea sufletească !" Tâlharul îndată a coborât, a venit la Porfirie, l-a îmbrățișat și l-a sărutat. După ce l-a ridicat de la pământ sănătos, i-a spus: „Vino la Mântuitorul !" Porfirie a pășit cu evlavie nețărmurită spre Domnul, Care i-a

poruncit, arătându-i crucea Lui: „**Ia** acest lemn și poartă-i de grijă!" Por-firie a luat crucea și, venindu-și în fire, a văzut că este sănătos întru totul. Nu după mult timp, patriarhul de Ierusalim l-a hirotonit pe Porfirie cel însănătoșit în chip minunat în cinul preoțesc și i-a încredințat lui să păzească o mare parte din cinstitul lemn al făcătoarei de viață Cruci a lui Hristos, așezat într-o raclă aurită deosebită. O altă mare parte din crucea lui Hristos fusese deja luată de către sfânta împărăteasă Elena la Constantinopol.

De remarcat în vindecarea minu-nată'ia Sfântului Porfirie este împrejurarea că nu Hristos însuși l-a ajutat să se însănătoșească. Acest lucru l-a înfăptuit, la porunca lui Hristos, tâlharul ! De unde poate să aibă un tâlhar binecuvântata putere a facerii de minuni ? De acolo că și-a purtat până la capăt, cu pocăință și răbdare, crucea lui!

Noi fugim de crucea răbdării, pentru că nu știm câtă binecuvântare ne aduce ea. Orice suferință, suportată cu credință și răbdare, este grăuntele care va da mai apoi mare bucurie.

Aceasta ne arată și Sfântul Apostol Pavel, care scrie: *Orice mustrare, la început nu pare că e de bucurie, ci de întristare, dar mai pe urmă dă celor încercați cu ea roadă pașnică a dreptății* (Evr. 12,11). În același duh, și Sfântul Mar-cu Ascetul spune: „în necazurile dureroase primite fără de voie este ascunsă mila lui Dumnezeu, care conduce pe cei ce le suportă spre pocăință și îi izbăvește de veșnicele munci". Dacă conștientizăm ce înseamnă a fi **izbăviți de veșnicele munci** și dacă ne convingem că răbdarea în numele lui Hristos are puterea să facă aceasta pentru noi, am socoti ca mare binefacere de la Dumnezeu toată durerea pământească, nenorocirea, scârba și năpasta care ni se întâmplă în **viață** și ne dă prilej să arătăm o astfel de răbdare mântuitoare. Și atunci pocăința pentru păcatele noastre ne-ar mișca într-atâta, că în întâmpinarea vrăjmășiilor și a nenorocirilor am vedea pe deplin meritate dumnezeiești canoane și nu ne-am supăra pe Dumnezeu pentru suferințele îngăduite în viață. Atunci tot drumul pământesc s-ar preface în

amară și, în același timp, în dulce pocăință, cât și în resemnată și însufleți-toare răbdare. Atunci cu noi s-ar împlini cuvintele Sfântul Apostol Petru: *Cine a suferit cu trupul, a isprăvit cu păcatul* (I Petru 4,1). Atunci ne-am căi astfel, că singuri am înseta spre canoane, asemenea Sfântului Efrem Șirul, care a spus: „Mai bine aici cear-tă-mă, Doamne, și acolo miluieș-te-mă!” Atunci adevărarea pocăinței noastre s-ar dovedi prin răbdarea noastră, care suportă toate câte ni se întâmplă în viață.

După înțeleptele cuvinte ale Sfântului Kăarcu Ascetul, „cel ce dorește să se izbăvească de chinurile viitoare trebuie cu bucurie să le suporte pe cele de acum. În acest chip, schimbând duhovnicește unele cu altele, prin mici necazuri el îndepărtează pe cele mari”. „Cine se împotrivește întâmplărilor amare, el, fără chiar să știe aceasta, se împotrivește dumnezeieștii porunci. Și cine le primește cu adevărată cunoștință, acela, după Scriptură, rabdă pentru Dumnezeu.” De aceea sfătuiește Sfântul Marcu: „Când vine ispita, nu întreba din cau-

za cui și de ce a venit ea. Însă străduiește-te să o suporti cu mulțumire, fără scârbă și fără înrăire”. „Dacă nu e om care să fie plăcut lui Dumnezeu fără ispite, trebuie să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate relele nenorociri. Dacă Sfântul Pavel nu ar fi fost orbit trupește, nu ar fi văzut duhovnicește. Dacă Ștefan nu ar fi fost clevetit ca hulitor de Dumnezeu, nu i s-ar fi deschis lui cerurile și nu ar fi văzut pe Dumnezeu”.

Sfântul Marcu găsește că adevărata înțelepciune constă nu numai în a cunoaște adevărul, ci, înaintea tuturor, **în a purta răbdător, ca pe ceva meritat, răul din partea acelor care te obijduiesc.** Experiența arată că cei cunoscători, care rămân numai cu știința lor, cad în mândrie, iar răbdătorii răului dobândesc prin alții smerita cugetare. Prin aceasta trebuie să știm că răul străin nu ne îngreuiază cu păcatul, fără numai dacă noi, pe motivul lui, nu păcătuim. Dimpotrivă, cel răbdător prefăce păcatul străin în virtute pentru sine atunci când îl poartă fără să se amărăscă. Pentru aceea „nu te bucura într-atâta când ai

făcut cuiva un bine, cât dacă fără ranchiună suporti consecințele pentru vrăjmășia făcută de cei pe care i-ai ajutat".

Ca să ne încurajeze în răbdarea luptelor cu patimile și cu diavolii, Sfântul Macarie cel Mare scrie: „Oamenii lui Dumnezeu trebuie să se pregătească întotdeauna de lupte și ne voințe... Creștinii trebuie să suporte necazurile, luptele din afară și dinăuntru, să fie răzbatători și **să învingă prin răbdare!** Acesta este drumul creștinismului. **Unde este Sfântul Duh, acolo ca o umbră urmează prigoniri și lupte.** Ai văzut tu cum prorocii, măcar că a și lucrat întru ei Duhul [lui Dumnezeu], întotdeauna au fost prigoniți de cei apropiați ? Așa a fost și cu apostolii, pentru jcă în vremea crucii [lui Hris-tos] Diihul Mângâietor a venit și S-a strămutat [de la iudei] în creștini. Niciunul dintre iudei nu a mai fost prigonit, numai creștinii au devenit mucenici. Nu se poate să nu ne minunăm de aceasta: **Dreptatea trebuie să fie prigonită**".

Orice om lipsit de voință, care iubește mai mult pământul decât cele cerești, spune: Însă noi nu dorim să fim prigoniți veșnic ! Vrem să trăim în pace! Dar ei nu știu că liniștirea în această lume este cu neputință. Într-o vedenie, Sfântul Antonie cel Mare a auzit un glas din cer: „Nu dați pace dreptului atâta vreme cât el trăiește în această lume!" Prin aceasta i-a fost arătată lui o ceată de îngeri înconjurând și apărând pe cel drept ce se lupta cu ispititorul.

Împuținările noastre sufletești trebuie să ne aducă aminte că liniștirea a fost pierdută ca urmare a căderii în păcat și, în condițiile păcatului, aceasta poate să se reîntoarcă numai cu prețul unor efortări răbdătoare și prin luptă. Cine se împotrivește îngăduinței lui Dumnezeu de a fi tulburat și prigonit de alții, în mod iminent devine el însuși, prin aceasta, cel mai înfricoșător prigonitor pentru sine, pentru că îngăduie patimilor sale să-l prigonească și să-l chinuiască. Se știe despre patima desfrânării că ea crește năvalnic și în

mod tiranic se avântă în împrejurări liniștite. Însă ea încetează să mai chinuiască pe om atunci când este apăsător de o asuprire din afară și de o permanentă prigoană. Și pentru alte patimi se cunoaște din experiență că, într-o atmosferă de liniște, pe nebăgate de seamă, prind consistență și se întăresc. Chiar dacă în liniștea vieții lipsite de griji din afară nu se manifestă, astfel că omul se crede blând și bun, dacă vine pe neașteptate ispita și patimile așa dintr-odată de strașnic îl apasă, că pot să-i facă mari nefericiuturi.

Dumnezeu îngăduie ca să ne vină prigoană și vrăjmășii de la ceilalți oameni, ca să ne dea prilej prin această neconștientizare și să ne înfrângem patimile. Însă când lipsesc prigoanele din afară, patimile noastre, în chip viclen, încep să ne asuprească și să ne chinuie dinăuntru. Prigoanele din afară îi conduc pe creștini, dacă nu și-au reprimat conștiința, către cunoașterea de sine și amara neîncredere în sine, iar de aici către pocăință. Iar asupririle

cele lăuntrice, pricinuite de sine, nu-l mobilizează pe om. Noi, de obicei, nu le conștientizăm ca pe ceva primejdios, ci, dimpotrivă, ele ne par ceva ce poate fi iertat și chiar firești. Când, de pildă, mâncăm prea mult ori bem prea mult, când suntem cuprinși de poftele desfrânării, când pizmuim, când osândim, când arătăm ură către cineva, când ne mândrim și cădem în slavă deșartă dintr-un lucru anume, când culegem succese și ne umplem de iubirea de slavă și de iubirea de stăpânire — atunci toate aceste patimi ni se par ceva firec, îndreptățite și chiar plăcute. Însă tocmai aceasta le face îndoit mai pierzătoare.

Prigoana, jignirile, nenorocirile venite din afară sunt vădite și, fără îndoială, folositoare sufletului, dacă se poartă cu smerită și mulțumitoare răbdare către Dumnezeu. Însă răul, pe care propriile noastre patimi ni-l pricinuiesc, este în mod decisiv și prea pierzător, pentru că acesta nu se remarcă în mod obișnuit, fiind ascuns sub masca înșelătoare a plăceri. Nerăbdător cu răutățile aproapei,

omul păcătos este, de obicei, înde-lung-răbdător cu propriile sale patimi de neînchipuit, cărora le dă putere ca să-1 otrăvească. Nemilos cu păcatele altora, el le îngăduie propriilor sale păcate să se înmulțească în sufletul lui și să-1 conducă până la căderea deplină. Simțitor față de toată scârbirea, el privește printre degete la asprele ofense pe care nestăpânitele lui patimi le aduc dumnezeiescului chip din el! Cu cât mai îngăduitor și milostiv este el cu sine însuși, cu atât mai aspre răni pricinuieste sufletului sau. Mânia și furia către alții îl opresă să se mânie pe propriile sale patimi și păcate. Așa se produce următorul paradox: dorind să trăiască cu mulțumire, netulburat de dușmanii din afară și de cei care îl revoltă, el se arată cel mai de temut dușman al lui însuși și singur își pricinuieste chinuri care încep încă de aici, ca să se continue, dacă nu se căiește, și în veșnicie.

Neplăcut este pentru om să aibă dușmani! Însă să fii chiar propriul tău dușman e înfricoșător! Când, în vicioasa dragoste către sine, omul ur-

mează cu orbire patimilor sale, socotind să se desfete în viață, el își pregătește singur veșnica moarte.

Trebuie să ne amintim toate acestea și să încetăm să ne revoltăm împotriva prigoanelor din afară, a vrăjmășiilor și a dușmanilor. Este timpul să vedem mai ales în noi înșine adevăratul dușman. Pe el nu trebuie să-1 răbdăm! Cu el trebuie să ne luptăm! Ferice de acela care este neînduplecat de aspru cu sine și suportă cu dragoste dușmăniile care îi vin din afară ! Ele curăță sufletul de păcat și de răutate. Așa a rânduit Dumnezeu, ca, în lupta de dobândire a virtuții, noi să fim „ajutați” de dușmani și chiar de demoni. Doritori să ne piardă, ei, împotriva scopului lor, ne ajută la mântuire, când cu credință în Dumnezeu și cu căință smerită răbdăm nenorocirile pe care aceștia ni le trimit. Dacă răbdăm răul venit din partea oamenilor răi ori a întunecaților demoni, noi îl preschimbăm în bine. Jignirea iertată se prefăce pentru noi în nerăutate și în blândețe. Ispita trupească biruită se transformă în curăție, îndârjita

luptă cu mândria — în smerenie, înfrângerea iubirii de arginți — în chibzuință, biruirea urii — în dragoste, vrajba biruită — în pace, preaputer-nicele ispite diavolești înfrânte — în binecuvântată liniște, care este pre-gustarea celor făgăduite în împărăția cerurilor, *dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt* (Rom. 14,17).

Se înțelege, toate aceste izbânzi nu se obțin fără ajutor dumnezeiesc. însă acesta este întotdeauna pregătit și așteaptă să vadă undeva smerita răbdare, plină de căință, ca să se reverse asupra,*celui răbdător, ca să-l întărească în nevoia lui și să-l îmbogățească cu darurile Sfântului Duh. Sfântul Antonie cel Mare a lămurit înțelept că Dumnezeu e Acela Care săvârșește minunea înnoirii harice în suflet: „După bunătatea lui, **Domnul curăță.omul** prin multele lui ispite. El îl ispitește și-l face încercat în conducerea războiului inimii, astfel ca omul să nu se întoarcă din nou, cu gândul ori cu răzbunarea, spre nedreptățile și umilințele la care lumea l-a supus. Un astfel de om se smerește înaintea lui Dumnezeu și își pu-

ne toată nădejdea lui în El, fiind întotdeauna gata spre orice faptă bună înaintea lui Dumnezeu, așa cum a spus Sfântul Proroc Da vid: „*Gata este inima mea, Doamne, gata este inima mea!*”

CAPITOLUL 6

Răbdare — Mântuire

Vrednicul de pomenire, Sfântul ieroschimonah Ambrozie de la Optina a spus cu destul de multă subțirime duhovnicească: „Casa sufletului este răbdarea, hrana sufletului este smerenia. Când nu este hrană în casă, cel ce locuiește în ea iese afară”. Aceasta se tâlcuiește: creștinul trebuie să trăiască în virtuoasa răbdare ca în casa sa binecuvântată de Dumnezeu. Și el, într-adevăr, trăiește în ea, dacă are smerita cugetare. Smerenia îl hrănește haric (Iacov 4, 6). Și el are un duh de pace. Nu tulbură pe nimeni și nu este tulburat de nimeni. Dacă este provocat, tace. Dacă este jignit, nu iese din casa răbdării. Poate să i se întâmple mare ispită. Poate să reverse ploaie de ispite, cum s-a întâmplat

cu dreptul și îndelung-răbdătorul Iov. Însă dacă s-a ascuns sub acoperișul sigur al răbdării, credinciosul nu va fi afectat nici de ploaia de nenorociri revărsate, nici de îngrămădirea năpastelor asemenea grindinei. Creștinul nu se dedă la relele provocări atâta timp cât are în casa sa hrana smereniei și se socotește sincer ca fiind păcătos. Însă dacă se termină smerenia lui, se încheie și răbdarea lui. Dacă nu este hrană în casă, cel ce o locuiește iese afară, adică își iese din răbdare.

Un astfel de om este de **plâns**. Părăsind diasa răbdării, el cutreieră prin vânturile, ploile și grindina veșnicelor certuri și permanentelor vrăjmășii cu alți oameni. Cade dintr-o dușmănie în alta — întotdeauna iritat, întotdeauna supărat, mereu nemulțumit. El este fără casă duhovnicească și lin jalnic pribeag. Singura mântuire pentru el este să se întoarcă în binecuvântata de Dumnezeu casă a răbdării, să se aprovizioneze cu multe provizii de smerenie și niciodată de acum să nu mai iasă din răbdare, cu nimeni să nu se mai certe și

să se silească să aibă *pace cu toți și sfințenia fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul* (Evr. 12,14).

Izbânzile virtuții răbdării sunt spre **fericire** (Iacov 5,11). Ele au lecuit nervozitatea noastră, au îmblânzit ieșirea noastră din fire și au înfrânt mânia noastră. Ele ne-au slobozit de muncile pe care aceste patimi le pricinuesc sufletului nerăbdător. Cu răbdare, ele se desăvârșesc în viața duhovnicească și fac casă Sfântului Duh. Că aceasta este așa, o arată pildele plăcuților lui Dumnezeu.

Doi monahi trăiau frățește într-un schit. Ei aveau o grădiniță de legume, pe care o lucrau pentru hrana lor. Într-o zi a sosit la ei un mare nevoitor. El a vrut să-i ispitească până unde s-au deprins în virtutea răbdării și, cu un toiag, a început să dea în răsaduri și să le strice. Văzând aceasta, frații s-au ascuns. Când a rămas numai un vrej, unul dintre ei s-a arătat și i-a spus blând: „Avva, dacă dorești, lasă acest răsad ca să pot să pregătesc o fiertură din el și să mâncăm împreună !” Starețul, înduioșat de o astfel de nerăutate, a spus: „Pentru

răbdarea ta, Duhul lui Dumnezeu odihnește peste tine!"

Despre un alt frate, care se străduia din toate puterile să placă lui Dumnezeu, citim că sufletul lui a fost cuprins de grea ispită. Niciunul din frații mănăstirii nu vroia să aibă părtășie cu el, nici să-1 primească pe la ei. Unii îi arătau deplinul lor dispreț, nu-i răspundeau la binețea lui, nu-i dădeau împrumut pâine și nu-1 îngăduiau la trapeza mănăstirii. Odată, în-torcându-se de la secerat înfometat și obosit, el nu a găsit nicio bucată de pâine m/chilia lui. Însă pentru că era îndelung-răbdător, nu a cârtit și nu s-a mâniat, neosândind pe nimeni, ci mulțumea numai lui Dumnezeu. Văzând [răbdarea lui, Dumnezeu a încetat ispita. Îndată cineva a bătut la ușa lui. Acesta era un om necunoscut din Egipt. El i-a dat pâine adusă cu cămila. Cum a văzut dumnezeiasca milă, monahul a început să plângă și spunea: „Doamne, eu nu sunt vrednic să suport nici măcar o mică năpastă !" După ce a încetat ispita, frații au devenit binevoitori

cu el și au început să-1 cheme atât pe la ei, cât și la trapeză.

Omul nerăbdător, în asemenea împrejurări, repede ar fi gândit: „Dumnezeu m-a părăsit! El nu mai are grijă de mine!" Și ar fi părăsit casa răbdării, ca să se revolte împotriva lui Dumnezeu și să se certe cu oamenii nemilostivi dimprejurul său. Însă prin aceasta el și-ar fi ruinat mântuirea. În realitate, Dumnezeu poartă de grijă tuturor. El nu părăsește nici măcar o clipă pe niciunul dintre noi, mai ales pe cei care se nevoiesc în numele Lui cel sfânt, și în chip nevăzut e cu orișicine, și așteaptă să vadă tăria răbdării noastre, ca să ne răsplătească bogat — uneori chiar în această viață și, în mod cert, mai cu seamă în cea viitoare.

Cei nerăbdători vor spune împotriva acestora: „De ce să-mi fie răsplata în viața viitoare, dacă nu-mi este cunoscut cum va fi ea, și chiar, în general, dacă va fi ? Eu aș vrea aici să nu mai sufăr!" — Bine, îi răspundem lui, vrei să nu mai suferi aici, însă iată că ești neputincios să îndepărtezi suferința și vrei ori nu, suferi! Ce

medicament întrebuințezi împotriva suferinței tale ? Leacul tău este nerăbdarea. Însă nu vezi oare că aceasta nu este leac, ci otravă ? Când ești nerăbdător și îți ieși din fire către cei apropiați care te jignesc, tu nu-i faci prin aceasta din răi — buni, ci, dimpotrivă, îi ațâți împotriva ta și le îndoiești răutatea lor. Prin aceasta, tu singur îți aduci noi suferințe și te înră-iești din ce în ce mai mult. Astfel, pentru nerăbdarea ta te otrăvești cu îndoită otravă — și cea străină, și cea a răutății tale. Rabdă răul de la alții, roagă-L pe Dumnezeu să-i înțelep-țească pejrrăii tăi vecini, și tu vei îndepărta rălitatea din inima ta și vei înceta să prepari pierzătoare otravă pentru tine. Răbdarea ta va micșora și răutatea altora, și poate chiar o va îndepărta în întregime. Atunci nici ea nu te va mai otrăvi și, dintr-odată, îți va fi mai ușor. Iar tu vei gusta ușurința medicamentului răbdării. Iar dacă te vezi lecuit de răutatea ta prin răbdare, dacă guști căldura dragostei în inima ta, această dragoste te va uni cu Dumnezeu, îți va deschide ochii spre Făcătorul tău, Care este

dragoste, și tu vei crede că prin suportarea răutăților Dumnezeu ne tămăduiește nu numai în această scurtă viață, ci mai ales în cea viitoare, și că răbdarea plinește încă de aici binecuvântata răsplată a păcii sufletești, iar acolo va fi, cu atât mai mult, răsplătită fără de sfârșit! Atunci îți va fi lămurită înțelepciunea creștinească din popor, exprimată prin aceste două cuvinte: „Răbdare—mântuire !”

Toți Sfinții Părinți au răbdat în vederea vieții veșnice și nu au fost înșelați în cele nădăjduite. Un oarecare blând stareț se ostenea în chilia sa toată ziua. Se ruga și se nevoia să nu greșească cu ceva înaintea lui Dumnezeu. La el venea adesea un monah care, ațâțat de diavol, fura câte ceva. Starețul vedea aceasta, însă nu-l vădea pe el, ci rucodelea de două ori mai mult, spunându-și: „Poate că acest frate e în nevoie !” Starețul încerca neajunsul, însă răbda. Astfel a ajuns la sfârșitul zilelor sale. Frații monahi l-au înconjurat ca să-și ceară iertare și să-l ierte, la rândul lor. Starețul, observând printre ei pe acela care îl fura, i-a spus: „Apropie-te de

mine!" Și, sărutându-i mâinile, i-a spus: „Frate, eu sunt recunoscător acestor mâini, pentru că prin ele am primit împărăția lui Dumnezeu!" Fratele care fura a înțeles ce vrea să-i spună starețul, care era pe moarte, s-a înduioșat de nerăutatea lui și, tulburat până în adâncul sufletului de vădirea cea blândă, a început o viață de pocăință.

Nenumărate sunt pildele de acest fel. Ele arată că Domnul, Rânduitor întru căile noastre, îngăduie multe suferințe și ispite în viață, nu numai nouă, păcătoșilor, ci și dreptilor, iar aceasta, îritotdeauna, cu cele mai înalte scopuri mântuitoare. El putea să-1 apere pe starețul prădat și să-1 pedepsească pe fur. Iar aceasta Dumnezeu o și face câteodată, când ea se potrivește cu mântuitoarele și înțeleptele Lui planuri. Însă în întâmplarea arătată El a dat posibilitatea starețului să crească în cea mai mare virtute, iar furului să se pocăiască, luând-aminte la marea răbdare a starețului.

Unii se vor arăta împotriva: „Nu e cu rânduială să se lase hoții nepedepsiți să fure, iar cei puternici să se

comporte cu răutate! Unde vom ajunge dacă procedăm așa ? Ei trebuie să fie pedepsiți, ca să nu dea un rău exemplu și să nu se fure roadele muncii altora!"

Aceasta este adevărat, vorbind omenește și urmând legile rânduiei din societate și ale dreptei judecăți. Cine nu află puteri să procedeze după cea mai înaltă, îngerească, pildă a răbdătorului stareț, poate să procedeze după cuvintele Mântuitorului: *De-ți va greși ție fratele tău, mergi, muștră-l pe el între tine și el singur. Și, de te va asculta, ai câștigat pe fratele tău, Iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvântul. Și, de nu-i va asculta nici pe ei, spu-ne-l bisericii* (Mat. 18,15-17).

După toate aceste instanțe, creștinul este în drept să se adreseze și puterii din stat corespunzătoare cu cererea sa, ca să se pună capăt răului, să se pedepsească făcătorul de rău și să se apere cel ce suferă nevinovat. Această procedură nu este greșită dacă este în limitele dreptății. Ea este prevăzută de Sfântul Apostol Pavel, care scrie conducătorilor ce au putere

de la Dumnezeu să judece și să pedepsească pe răufăcătorii care țin rânduiala și legea printre neorându-ielile morale omenești, ca să nu se ajungă până la a-și face singuri dreptate și păgubire reciprocă: *Căci dregătorii nu sunt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voiești deci să nu-ți fie frică de stăpânire ? Fa binele și vei avea laudă de la ea. Căci ea e slujitoarea lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te, căci nu în zadar poartă sabia; pentru că ea este slujitoarea lui Dumnezeu și răzbunătoarea mâniei Lui asupra cșlui ce săvârșește răul* (Rom. 13, 3-4). Și Sfântul Apostol Petru îi învață pe creștini: *Supuneți-vă, pentru Domnul, oricărei orânduiri omenești: fie împăratului, ca înalt stăpânitor, fie dregătorilor, ca unora ce sunt trimiși de El spre pedepsirea făcătorilor de rele și spre lauda făcătorilor de bine* (I Petru 2,13-14).

Însă: cine dorește să se desăvârșească în răbdare și, din această pricină, preferă să rabde paguba pentru Domnul și să rămână nedreptățit, acesta procedează încă și mai bine, urmând înalta năzuință a inimii lui. Aplicând cea mai înaltă lege a Evan-

gheliei, el va ajunge cu răbdarea sa la o mare desăvârșire. Mântuitorul dorește să ne deprindă cu îndelunga răbdare, învățând: *Ați auzit că s-a zis: „Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte !” Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviți celui rău; iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt. Celui ce voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i și cămașa. Iar de te va sili cineva să mergi o milă, mergi cu el două. Celui care cere de la tine, dă-i; și de la cel ce voiește să se împrumute de la tine, nu întoarce fața ta!* (Mat. 5,38-42)

Cele 10 porunci ale lui Dumnezeu s-au dat ca să aducă rânduiala în relațiile dintre oameni. Însă peste acestea străjuiește încă și mai marea poruncă a iubirii, a Noului Testament. Dacă noi toți ne-am fi cinstit și iubit reciproc, nu am fi avut nevoie de niciun fel de alte porunci. Pentru că *cel care iubește pe aproapele a împlinit legea. .. Poruncile: „Să nu săvârșești adulter !”, „Să nu ucizi!”, „Să nu furi!”, „Să nu mărturisești strâmb!”, „Să nu poftesci...!” și orice altă poruncă ar mai fi se cuprind în acest cuvânt: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși! Iubirea*

nu face rău aproapelui; iubirea este deci împlinirea legii (Rom. 13,8-10).

Nu este o mai înaltă poruncă a iubirii, pe care Hristos să o descopere în cuvintele: *Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc!* (Mat. 5,44) însă o asemenea dragoste se realizează numai prin smerita răbdare și cu binecuvântatul ajutor de sus. Spre o asemenea dragoste au năzuit sfinții nevoitori întru virtute și pentru aceea au răbdad permanent și s-au smerit în împrejurărilor neplăcute din viața lor, îngăduite de Dumnezeu. Ba, mai mult: ei au simțit că nu este nefericire care să nu fie îngăduită de Dumnezeu spre binele lor (Amos 3, 6). Că Dumnezeu creează lumina și face întuneric, că El face pace și pricinuieste dezastre (Isaia 45, 7). Că El rănește și El vindecă (Deuter. 32,39), că toate încercările și ispitele trimise de la Dumnezeu sunt mult folositoare sufletelor păcătoase însetând după mântuire și că numai șovăielnicii, fricoșii leneși, puțin credincioșii extrag răul din ispite.

Pentru cei neosârdnici pe calea mântuirii, totul e rău, totul e sminteală. Ei și în mijlocul suferințelor se înrăiesc, și în zilele binecuvântate păcătuiesc. Ei și în nenorociri cârtesc, și în împrejurări pașnice încalcă poruncile dumnezeiești. Crucea lui Hristos, acest steag al izbăvirii neamului omenesc din păcat, care pentru cei ce se mântuiesc este puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea dumnezeiască, pentru cei leneși este sminteală (I Cor. 1,18, 24). După cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, cei neînțelep-țiți duhovnicește se poticnesc „nu numai de marile ispite, însă și aproape de toate câte se întâmplă în jurul lor, precum poporul evreu, care a fost, de asemenea, tot nemulțumit și când a fost hrănit cu mană, și când a mâncat pâine, și când s-a aflat în Egipt, și când a fost izbăvit de robia egipteană". Pentru acești oameni lipsiți de bucurie și leneși pe calea mântuirii, Dumnezeu nu încetează ispitele, pentru că nu dorește să-i lipsească pe ei, copiii Lui osârdnici, de sfințele cununi și de marea răsplată. „Așa cum antrenorii îi pregătesc pe tineri,

pe stadioane, în diferite exerciții grele, pentru ca, luptând împotriva prea-puternicilor potrivnici, să poată să obțină victoria într-o luptă reală..., așa acționează și Dumnezeu în viața pământească, dorind să pregătească sufletul către virtute: El îi apasă și îi amărăște și îi azvârle în cele mai grele ispite, ca să-i ridice pe cei căzuți și pe cei slabi, iar pe cei plăcuți să-i facă și mai plăcuți și să-i ferească de cursele diavolului și să-i învrednicească pe toți de primirea bunătăților ce vor să vină. Scriptura spune că omul care a răbdat ispita nu are încercarea| după cum spune Sfântul Apostol Pavel: *Suferința aduce răbdare, și răbdarea, încercarea* (Rom 5, 3,4). Și astfel, ca să ne facă mai întăriți și mai răbdători, Dumnezeu ne îngăduie nouă toate nenorocirile. De aceea El a îngăduit lui Iov să rabde așa de multe nenorociri: ca să fie și mai încercat în virtute și să închidă gura diavolului. Pentru aceea El [Dumnezeu] i-a trecut prin chinuri și pe Apostoli, ca să-i ridice pe ei mai îmbărbătați și ca să arate tăria lor".

Ispitele, prin urmare, sunt foarte folositoare, în ciuda faptului că șovăielnicii extrag răul din ele. Letopisețele creștinești vechi și noi sunt pline cu descrieri ale marilor și grelelor primejdii prin care au trecut sfinții, ca să iasă din ele îmbogățiți duhovnicește. Disprețuind toate cele de pe pământ în numele cerului, dumnezeieștii nevoitori și-au adunat, prin cele pierdute în această viață, nemăsurate comori cerești. Iată două pilde grăitoare:

Un monah oarecare a surprins odată în chilia sa niște tâlhari, care au prădat-o în lipsa lui. Văzându-i, el le-a spus blând: „Grăbiți-vă, ca să nu vină frații și să mă împiedice să împlinesc porunca lui Hristos, care spune: *Celui care răpește ale tale, nu-i cere înapoi!*" Prădat până la ultimul lucru, acest monah nu a murit de foame. Pronia lui Dumnezeu i-a ajutat să se hrănească cumva. În cele din urmă, el și-a încheiat viața așa cum, inevitabil, se termină și viața celor care s-au saturat făcându-și voia lor. Însă cine poate să-și închipuie slava cerească a acestui sfânt care a răbdat ? Și, pe de altă parte, oare cât de

îngrozitoare este partea de dincolo de mormânt a celor răpitori, a iubitorilor de sine și a celor ce săvârșesc nedreptăți ?

Cealaltă pildă este și mai grăitoare: „Un bătrân monah era înrobit de patima beției. În fiecare zi el se ostenea la o rogojină, pe care o vindea seara și bea banii obținuți de pe ea. Neajungându-i însă aceștia, el cheltuia pe băutură și banii chilielnicului său, un tânăr monah care zilnic lucra și el la o rogojină, vânzând-o de asemenea, luându-și numai o mică pâine, iar aceasta seara, târziu. Astfel s-a comportat-bătrânul timp de trei ani. Tânărul monah nu i-a spus nimic. Așa de mare i-a fost răbdarea. În cele din urmă însă și-a spus: „Deja am rămas fără nimic pe mine, nu am bani să-mi cumpăr nici măcar o haină. Chiar și pâinea pe care mi-o cumpăr este foarte; foarte puțină. Mă voi scula și voi pleca de aici!" însă un alt gând binecuvântat îi spunea: „Unde să te duci ? Rămâi aici! Rabdă! Oare nu pentru Dumnezeu ți-a fost dat să trăiești lângă acest bătrân ?" La acest gând, i s-a arătat lui îngerul lui Dum-

nezeu și i-a spus: „Nicăieri să nu pleci! Măine vom veni pentru sufletul tău". Ziua următoare, fratele cel tânăr l-a rugat pe bătrân: „Astăzi să nu ieși niciunde, pentru că vor veni ai mei și mă vor lua". Spre seară, în vremea când bătrânul mergea să bea, el i-a spus chilielnicului său: „Astăzi nu mai vine nimeni, fiule, pentru că este deja târziu". Fratele i-a răspuns: „Neapărat vor veni!" Și, pe când vorbeau acestea, monahul cel tânăr în pace și-a dat lui Dumnezeu sufletul său. A văzut acestea bătrânul și s-a cutremurat adânc. Plângea amarnic și printre lacrimi spunea: „Amar mie, copilul meu ! Câți ani încă am trăit fără căpătâi, iar tu în puțină vreme ți-ai mântuit sufletul tău într-o răbdare!" Din acea zi, bătrânul a început să ducă o aspră viață de nevo-intă, trezvie și fapte bune.

Cu monahul cel tânăr s-a împlinit zicala: „Răbdare—mântuire!"

Minunați nevoitori plini de răbdare au fost și sfinții mucenici! Câte suferințe nedrepte au suportat ei pentru Domnul, și aceasta fără nicio cârteală, în deplină smerenie și cu o

mare bucurie duhovnicească! Se povestește despre un oarecare creștin că a fost trimis la chinuri din pricina unei slugi de-a sa necredincioasă. Conducându-l către locul pedepsei, el și-a zărit sluga printre oameni, a chemat-o, și-a scos inelul de aur de la mână și i l-a dat, spunându-i: „Îți mulțumesc, că ai fost pricină la o astfel de milostivire a lui Dumnezeu către mine!”

Astăzi, pentru cei mai mulți dintre noi, această logică este de neînțeles, pentru că noi nu năzuim spre Dumnezeu și spre viața veșnică cu El, așa cum au năzuit vechii creștini odinioară. Legăturile noastre materiale au rupt legăturile noastre cu cerul. Pentru noi, moartea este cea mai mare nenorocire, și mai ales moartea mai înainte de vreme ori cea violentă. Cum putem să mulțumim Aceluia Care ne ia cel mai de seamă bun — viața pământească ?!

Însă oare viața pământească este cel mai de seamă bun ? Nu sunt deasupra lui; alte bunuri mai înalte ? Și oare orice moarte este într-adevăr rea ? Că viața pământească nu este

cel mai de seamă bun se vedește cel mai ușor prin faptul că societatea se închină înaintea nevoițelor acelor care și-au jertfit viața pentru alții! Și că nu orice moarte este rea, aceasta este limpede din moartea dreptilor, care singuri preferă moartea înaintea vieții vremelnice, asemenea Sfântului Apostol Pavel care scrie: *Căci pentru mine viață este Hristos și moartea este un câștig... Doresc să fiu împreună cu Hristos, și aceasta e cu mult mai bine* (Fii. 1,21,23).

La Sfântul Vasile cel Mare se află minunate reflecții pe această temă: ce e rău și ce nu e rău. El scrie: „Moartea nu e un rău, în afară dacă cineva arată moartea păcătosului, pentru că pentru el ieșirea din această lume este începutul chinurilor lui în iad. Însă Dumnezeu nu este pricina relelor din iad, ci noi singuri, pentru că libertatea noastră este început și rădăcină a păcatului. Aceasta depinde de noi. Dacă ne-am fi reținut de la rău, am fi putut să nu suportăm nicio păgubire. Dar pentru că prin pofta noastră am căzut în păcat, putem oare să ne gândim la vreo dovadă

potrivită că nu suntem noi înșine vinovați de necazurile noastre? Este clar că există un rău lipsit de importanță — care se află numai în simțirea noastră — și un rău adevărat—care rezidă în propria noastră natură. Ultimul rău, care este rău numai prin si-neși, depinde de noi. Astfel de rele sunt: nedreptatea, răzvrătirea, neîn-țelepciunea, lașitatea, zavistia, uciderea, magia, înșelările și toate celelalte patimi asemănătoare, care spurcă sufletul creat după chipul Făcătorului și de obicei îi întunecă frumusețea. Însă noi numim rău și altceva, ceva care este rău plăcut pentru noi și dureros pentru simțurile noastre: boala trupească, rănirile, neajunsurile, necinstirea, pagubele materiale, pierderea celor apropiați. Printre altele, înțeleptul și bunul Stăpân ne trimite toate aceste necazuri **tocmai pentru folosul nostru**. El ia bogăția de la aceia care o folosesc rău și, prin aceasta, le distruge unealta nedreptății lor. Trimite durerea aceloră căroră le este mai de folos să aibă legate membrele trupești decât, fără împiedicare, să se îndrepte către rău. Moar-

tea se trimite aceloră care au ajuns la hotarele vieții, de unde încep hotarele dreptei judecăți a lui Dumnezeu, Care de departe prevede folosul fiecăruia dintre noi.

Și, astfel, adevăratul rău este păcatul nostru, pentru că el ne păgubește. Însă „relele” vremelnice sunt trimise de Dumnezeu tocmai ca să ne vindece prin ele de păcatele noastre. Așa cum Sfântul Vasile ne vorbește despre „relele” și, respectiv, despre nenorocirile venite cu dreptate de la Dumnezeu, tot astfel trebuie să spunem despre „relele” pricinuite nouă de către oamenii răi. De pildă, ei ne jignesc, ne clevesc și ne păgubesc din diferite motive, iar noi ne străduim să răb-dăm. Ne va vătăma oare răul pe care ei ni-l pricinuiesc ? Nu ! Dimpotrivă, acesta ne va îmbogăți cu virtuți și ne va aduce mântuirea veșnică.

Se înțelege, în relațiile cu oamenii răi trebuie să fim atenți să nu devenim pricină de ațâțare a tiraniei lor și astfel să contribuim la păcatul lor. Cu alte cuvinte, trebuie să avem în vedere atât înțeleptirea, cât și mântuirea lor, pe cât ne stă în putere. Este

drept să nu le provocăm răutatea, cu scopul de a-i răbda, iar ei să se înglodeze în păcat. Dacă poți, preîntâmpină răul pe care ei doresc să ți-l facă, însă nu fugi de nevoințele răbdării, care-ți sunt folositoare, și să nu te faci pricină a pierzării aproapelui tău! Dacă ei, în ciuda bunăvoinței tale, intră în păcat față de tine, aceasta este vina lor, iar datoria ta este să rabzi; însă dacă tu i-ai necăjit cu ceva, atunci și tu porți vina pentru păcatul lor față de tine.

Tot în duhul Sfântului Vasile cugetă și Sfântul Ioan Casian, care scrie: „Pentru păcătos, moartea este un rău, însă pentru drept, ea este odihna și slobozirea de rele... Bărbatul drept nu rabdă nicio pagubă, chiar prin moarte silnică, astfel că prin ea nimic nou, nimic nemaipomenit nu i se întâmplă, ci numai acelea care trebuie, și fără asta, șă se întâmple cu el, ca o necesitate firească. Această moarte, sosită lui după răutatea vrăjmașului, el o primește, și nu fără folos, pentru viața veșnică. «Datul» morții, pe care el ar trebui să-l plătească după inevitabila lege a vieții noastre de acum,

el îl plătește cu rodul bogat al suferinței, ca zălog al așteptatei de el mari răsplăți. Aceasta, se înțelege, nu-i dezvinovățește pe nelegiuiți. Necuratul nelegiuit nu va rămâne însă fără pedeapsă pentru că nu a putut, prin nelegiuirea lui, să-i pricinuiască o pagubă importantă dreptului, pentru care răbdarea este virtutea lui, și acela care merită plata nu e pricinuitorul morții și al suferinței, ci cel ce le-a suportat pe ele cu răbdare".

Aceasta trebuie să ne aducem aminte, ca să nu gândim că acei oameni neînțelepți din vremea Sfântului Apostol Pavel, care, tâlcuind rău adâncile lui cuvinte, spuneau: *Și de ce n-am face cele rele, ca sa vină cele bune ?* (Rom. 3, 8). Înțelepciunea sfinților constă în aceea că ei, prin răbdarea lor smerită, au prefăcut relele săvârșite împotriva lor într-un mare bine pentru sufletul lor, și adesea prin răbdarea lor și-au întors dușmanii către Dumnezeu. Ei au împlinit cu desăvârșire porunca: *Nu te lăsa biruit de rău și biruiește răul cu binele!* (Rom. 12,21)

Sfântul Avramie a fost trimis ca preot într-un sat păgânesc, unde tre-

buia să aducă la credința în Hristos pe păgânii împietriți și needucați. Timp de trei ani, el s-a trudit în zadar. În fiecare zi era războit de păgânii plini de asprime. În ciuda acestor suferințe, el a răbdător și s-a rugat pentru întoarcerea lor, deși fără nicio nădejde vădită. Pe neașteptate însă, într-o zi, toți sătenii au venit la Sfântul Avramie. Cât de mare a fost mirarea lui, când le-a văzut deplină prefacere: înduioșați de nerăutatea lui, ei se căiau acum înaintea sa și au primit Sfântul Botez!

Toți plăcuții lui Dumnezeu, ca adevărați oftași pe frontul cel dumnezeiesc, au micșorat răul în lume și au mărit binele. Cum au mărit binele ? Prin două mijloace: 1) prin aceea că ei înșiși s-au nevoit întru răbdare, iar răbdarea e o mare virtute și 2) prin faptul că adesea și dușmanii s-au întors către o viață virtuoasă. Cum au micșorat răul ? Tot prin două mijloace: 1) prin aceea că s-au abținut ei înșiși să săvârșescă răul, să se mânia, să se răzbune și 2) prin faptul că slăbeau răul pricinuit de către alții și acesta se topea în răbdarea lor.

Sfântul Ioan Gură de Aur găsește că cel care dorește să fie vrednic de poruncile lui Hristos trebuie ca la jigniri să nu se mânia și, când este prădat, să fie gata să renunțe la cele care mai înainte îi aparținuseră, și astfel „să se arate gata de a suporta răul cu cea mai mare dorință, în comparație cu dorința dușmanilor de a săvârși răul. Astfel, doritorul de a face rău... va ajunge înfrânt și rușinat de înălțimea răbdării”.

Iată, despre o astfel de desăvârșită răbdare este spus că ea mântuiește sufletul (Luca 21, 19). Pe ea o preamărește Sfântul Ioan Gură de Aur, propovăduind-o ca „împărăteasa virtuților, temelia desăvârșirii, port liniștit, pace în vreme de război, liniște în vreme de furtună și siguranță în mijlocul pomenitorilor de rău”. Creștinul răbdător este ca și cum ar fi într-un port liniștit, chiar și când se află în mijlocul valurilor vieții. Talazurile feroase ale căderilor potrivnice se zbat în zidurile lui de granit și își pierd puterea. El are pace în suflet, măcar că în jurul lui se dezlănțuie aspre patimi. El este în siguranță, pen-

tru că răbdarea lui I-a așezat sub aripa Celui Preaînalt, Care este cel mai în siguranță loc în această lume de furtuni (Ps. 90,4).

De aici este clar că, dacă în această lume păcătoasă, presărată cu mii de curse și cu mii de necazuri, cu grele nenorociri care se năpustesc uimitor și pe neașteptate, omul dorește să afle un loc în siguranță, protejat de Dumnezeu, el trebuie să apuce cea mai sigură cale, și ea să conducă la Dumnezeu. Aceasta este calea smeritei răbdări. Răbdarea îl va înălța deasupra înspăimântătoarelor nopți, deasupra săgeților care zboară ziua și deasupra molipsirilor care îl pustiesc la amiază. Atunci răul — înțelegându-se aici adevăratul rău, adică păcatul, care conduce în iad — nu i se va întâmpla, pentru că răbdarea lui îl va feri de păcat. Pentru o asemenea binecuvântată purtare a puternicelor chipuri ale ispitelor, Dumnezeu va porunci îngerilor Săi ca să-l păzească întreaga lui viață, pe toate cărările lui, ca să nu-și împiedice piciorul de pietrele relelor vieții și să nu cadă el în cârtire către Dumnezeu, în simțiri

răzbunătoare către aproapele și în lipsa de voință păcătoasă înaintea relelor diavolești. Încălțat cu zdravene-le încălțări ale răbdării, creștinul va putea atunci să calce șerpii diavolești ai ispitelor și să rămână nevătămat de ei întreaga lui viață pământească (Ps. 90).

Răbdarea, atât de folositoare în această viață, conduce și spre mare răsplată în viața veșnică. Dumnezeu vorbește despre cel răbdător: *Și-i voi arăta lui mântuirea Mea !* (Ps. 90,16). Iar în Apocalipsă citim: *Pentru că ai păzit cuvântul răbdării Mele, și Eu te voi păzi pe tine în ceasul ispitei ce va să vină peste toată lumea, ca să încerce pe cei ce locuiesc pe pământ* (Apoc. 3, 10). Cei păziți de înfricoșatele ispite de dinaintea sfârșitului lumii vor birui smintelile antihristice, nelepădându-se nici de credința lor ortodoxă, nici de morala Evangheliei, nici nu se vor lăsa atrași de oarecare moderne, neadevărate păreri în chestiuni de dogme și morală, și vor birui în acest fel duhul satanei. Despre ei, însuși Hris-tos spune: *Celui ce biruiește, îi voi da să șadă cu Mine pe scaunul Meu, precum și*

Eu am biruit și am șezut cu Tatăl Meu pe scaunul Lui! (Apoc. 3, 21) Acolo, cei ce-au îndurat până la sfârșit ispita, prin răbdare, vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui (Mat. 13,43).

O, Doamne, dă-ne nouă duhul răbdării, ca să ne mântuim!

Notă biografică

Autorul acestei cărți, arhimandritul Serafim Alexiev, este binecunoscut cititorilor ortodocși din Bulgaria. Născut în anul 1912 într-o familie săracă, dar evlavioasă, el a absolvit Seminarul Teologic din Sofia, după care este admis la Facultatea de Teologie. Își continuă mai apoi studiile în Elveția. În anul 1940 intră în monahism. Un rol hotărâtor în viața lui l-a avut prietenia cu vrednicul de pomenire arhiepiscopul Serafim Sobolev (†1950), în care află un povățuitor fără seamăn în ale credinței și vieții duhovnicești.

În viața și activitatea creatoare a arhimandritului Serafim se disting trei perioade. Prima (până în 1960) când, în ciuda condițiilor vitrege, desfășoa-

ră o neobosită activitate pastorală, ține predici și omilii pline de har, scrie broșuri și poezii pe teme moral-duhovnicești. Din această perioadă datează culegerile de omilii „Nădejdea noastră” și „Dragostea noastră” — dintre cele mai căutate cărți ale sale.

În a doua perioadă (1960-1969), arhimandritul Serafim — deja doctor în Teologie Dogmatică al Academiei de Teologie din Sofia — publică o serie de studii, rodul unei trude teologice neistovite.

A treia perioadă debutează în anul 1969, când, datorită unui dezacord de principiu cu privire la reforma calendarului din Bulgaria și datorită politicii proecumenice în care era antrenată Biserica Ortodoxă Bulgară, este nevoit să părăsească Academia Teologică. În această perioadă, Arhimandritul Serafim scrie o nouă serie de cărți cu conținut teologic și duhovnicesc, printre care: „Rugăciunea noastră”, „Viața de după moarte”, „Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul” și altele, precum și ultima sa carte-testament: „Ortodoxia și ecumenismul” — o critică profundă a „ereziei” ecumeniste.

Arhimandritul Serafim a trecut la Domnul în 13/26. 01. 1993. De la el ne-au rămas, ca o prețioasă moștenire, cărțile și pilda sa de viață monahală, plină de râvnă și jertfă de sine, închinată pe deplin slujirii sfintei credințe ortodoxe.